

VESELÝ VÝLET®

KRKONOŠE / 31

ZIMA 2009

Vzrušující jízdy na saních rohačkách přivedly první zimní hosty na hřebeny Krkonoš. Především od Petrovy a Špindlerovy boudy svázeli zkušené horalé již po roce 1860 nadšené turisty na českou a slezskou stranu hor. Pro průvodce bylo řízení saní hračkou, vždyť mnohokrát před tím dokázali na větších saních svážet po ledové cestě najednou až osm metrů dřeva. Spokojený pan Gustav, usazený poblíž boudy Szrenica na upravených saních, poslal 11. února 1927 tuto fotografii manželce Gertrudě L. do Stralsundu v Německu. Popsal, jak společně s dalšími patnácti saněmi vyšli za doprovodu muziky během půldruhé hodiny na hřeben, aby dolů sjeli v pouhých pár minutách. Ještě večer ho čekalo první cvičení chůze se sněžnicemi, které patřily k základnímu vybavení horalů. Na závěr připojil sluneční pozdrav, když si pochvaloval noční dvánástistupňový mráz a přes den na slunci teploty nad nulou.

Z	Galerie, informační centrum a pension Veselý výlet	str. 2 - 3
D	Krkonošský národní park	str. 4 - 6
	Pec pod Sněžkou	str. 8 - 13
A	Lyžařský areál SKI Pec	str. 12 - 13
	Mapa východních Krkonoš	uprostřed
R	Špindlerův Mlýn	str. 16 - 17
M	Malá Úpa	str. 20 - 21
A	Doporučujeme osvědčené služby	str. 7, 19, 22
	Žacléřsko	str. 24 - 25
	Janské Lázně	str. 26
	Fotoalbum	str. 27

Je mi líto kolegů, kteří na aukcích, burzách a v antikvariátech kupují dobové pohlednice, fotografie či grafiky a doma vše ukládají do skříně, aby se s nimi občas jen sami potěšili. Dokumenty uložené v archivu Veselého výletu, založeném v roce 1980 a ročně se rozrůstajícím o stovky nových položek, od počátku využíváme pro širokou škálu činností. Dobové fotografie v sezónních novinách Veselý výlet jsou jen jedním příkladem využití archivu historických materiálů Krkonoš.

Dnešní pension Veselý výlet na staré pohlednici.

Prastará chalupa čp. 9 v Dolním Maršově.

Kaple svaté Anny na fotografii Wenzela Lahmera asi z roku 1910.

Pomník padlých z let 1914 až 1918 před hotelem Palace ve Špindlerově Mlýně.

Lidé z Pěnkavčího Vrchu ve Velké Úpě.

Zatím nezjištěná lokalita se seníkem a chalupou.

Inspirace starými fotografiemi je v činnosti Veselého výletu zřejmá. Například při koupi starého domu v Temném Dole jsme z pohlednic znali jeho původní podobu před zničením čtyřicetiletým socialistickým hospodařením. Vystavené fotografie na chodbě pensionu připomínají hostům dobré časy i hrozný stav domu před rokem 1992, než jsme ho opravili. Brzy na fasádu infocentra vrátíme rakouskou orlici patrnou na pohlednicích vydaných před rokem 1918. Původně označovala licenci na prodej státem regulovaného zboží, nyní připomene více než stoletou tradici služeb tohoto domu stojícího při cestě mezi Horním Maršovem, Peci a Malou Úpou.

Poznání vývoje krajiny a architektury si bez obrazového materiálu nedovedeme představit. Využíváme jej při spolupráci na tvorbě územních plánů i rekonstrukci objektů. Staré fotografie mi například pomohly formulovat vývoj horské chalupy naposledy shrnutý v knize Krajina Krkonoš v proměně století. Někdejší podobu stavení čp. 9 v Dolním Maršově jsem si v roce 1983 ofotil u hospodářky Marie Šimkové rozené Kühnelové. Tehdy mi vyprávěla o třistaletém hospodaření její rodiny na lánu pod Rýchorami. Brzy jsem poznal, že dochovaný krov její chalupy se středovou stolicí a maloúpským senikovým vikýřem je unikátní. Od roku 1987 je státem chráněnou kulturní památkou. V loňském roce diplomant Martin Janda z Trutnova dendrochronologickou metodou určil stáří trámů v krovu na roky 1709 a 1711. Po zbytečném zboření chalupy čp. 23 ve Velké Úpě je nejméně třista let staré Kühnelovo stavení adepthem na nejstarší doložený lidový objekt v horském údolí Úpy. I tak zůstává spolu s Petrovou boudou ve Špindlerově Mlýně aktuálně nejohroženější památkou Krkonoš.

Obnova poškozených památek je dalším krokem při našem zakořenění. Ze starých fotografií a plánů vycházíme když navrhujeme a provádíme záchranu krajinných prvků. Jediná dochovaná fotografie s původní podobou kaple svaté Anny u křížové cesty na Staré hoře v Temném Dole nám pomohla zchátralou stavbu založenou už roku 1752 v letech 2001 a 2002 obnovit. Že jde o starou a nikoliv současnou fotografii, dokládá při porovnání se skutečností jen odložená krosna s uvázanou náručí dřeva.

Nenávratně ztracené památky jsou zachycené alespoň na fotografiích. Víme, jak vypadaly a poučíme se z jejich zničení. Pomník se jmény padlých horalů bojujících za rakouskou monarchii po boku českých vojáků z vnitrozemí byl po roce 1945 zničen nejen ve Špindlerově Mlýně. Přání některých nových obyvatel zahladit stopy po těch původních vedlo ke zmaru podobných památek.

Lidé zachycení při práci, na výletě, či významných událostech nebo jen při setkání sousedů dávají krajině duši. Mnoho postav bude navždy nepoznáno a fotografie zůstanou jen hezkým obrázkem. O to krásnější je nalezení jmen a souvislostí. Snímek lidí z Pěnkavčího Vrchu přinesli do Veselého výletu Helmut Braun se sestrou Ernou v květnu 2005. Určili jen dva své příbuzné, vlevo s kosou Richarda Hintnera a vedle něho hajného s flintou Alberta Brauna. O dva roky později se v kanceláři zastavil rodák z Velké Úpy Werner Hintner a poznal vedle dvou uprostřed sedících hostů své tři tety Marii, Beatu a Reginu i jejich tři děti, s krosnou stál Albin Tippelt. Chlapec s trumpetou patřil k hostům, kteří nej-

spíš nechali fotografii pořídit. Později nám Werner Hintner věnoval řadu dalších fotografií, rodokmen rodiny a určil místo Taisten a Svatý Martin nedaleko Brunecku v Jižním Tyrolsku, odkud Hintnerové do Krkonoš kdysi přišli.

Příjemné napětí je správný výraz pro očekávání dalších objevených materiálů osvětlujících historii Krkonoš. Někdy se naplní na burze, při návštěvě pamětníků, v poštovní zásilce nebo dokonce při prohlídce samotného archivu. Každou chvíli rozpoznám místo, osobu či jinou souvislost na mnohdy dlouho uchovávaném záběru a mám radost z osvětlené skutečnosti. Šestá fotografie na předešlé straně patří do souboru skleněných negativů Wenzela Lahmera a spolu s nejméně stovkou dalších záběrů na objasnění zatím čeká. Pozná snad někdo místo, kde seník a chalupa stály? Fotografii z titulní strany nám do archivu před sedmi lety poslal Günter Naumann ze Stralsundu. Děkujeme jemu i desítkám dalších příznivců historie Krkonoš za obohacení živého archivu Veselého výletu.

Informační centra, galerie a obchod s dárky Veselý výlet v Peci pod Sněžkou nebo v Temném Dole usnadní a zpříjemní váš pobyt ve východních Krkonoších. Najdete tu novinky z regionu, bezplatné informační materiály, mapy Krkonoš a okolí, průvodce, pohlednice se známkami, videokazety s pořady o Krkonoších ve čtyřech jazycích, české a německé knihy včetně dětských. Pro sběratele máme turistické známky, odznaky, nálepky, štítky na hole a jiné drobnosti. Před cestou domů tu koupíte originální dárky a suvenýry, malé obrázky, fotografie a oblíbené figurky a loutky Krakonoše, sbírkové kameny, přívěsky, trička připomínající návštěvu Krkonoš. Vedle běžných informací vám pomůžeme s přípravou programu či výběrem ubytování v údolí pod Sněžkou. Po celou provozní dobu je v Peci pod Sněžkou přístupný veřejný internet. Informační centra doplňují směnárny.

Pension Veselý výlet v Temném Dole je obklopený přírodou i kulturními památkami. Před domem zastavují letní i zimní turistické a lyžařské autobusy, ubytování hosté celoročně zaparkují i na parkovišti u infocentra v Peci. Dobře vybavené pokoje, připojení k internetu, sauna, vířivka, velká hala s kuchyňkou a bohaté snídaně jsou samozřejmostí. Ceník, rezervační formulář a informace o nabídce dalších služeb spojených s Veselým výletem najdete na webových stránkách. **Ve stejné rubrice najdete kontakty na pensiony, hotely, horské boudy a priváty v Horním Maršově a Peci pod Sněžkou.**

Informační centrum, galerie, směnárna a obchod Veselý výlet v Peci pod Sněžkou čp. 196, PSČ 542 21, tel. 499 736 130. **Informační centrum, galerie, směnárna a pension Veselý výlet v Temném Dole** čp. 46, Horní Maršov, PSČ 542 26, tel. 499 874 298, fax 499 874 221. *Půjčování klíčů od hrádku Aichelburg. Jsou otevřena denně od 8.30 do 18 hodin. Domluvíte se i německy a anglicky.*

Pension Veselý výlet v Temném Dole nabízí ubytování se snídaní ve dvou a třílůžkových pokojích a apartmá, telefonická rezervace v infocentru, podrobnosti o ubytování v pensionu najdete na webových stránkách nebo vám je pošleme na požádání poštou. **E-mail: info@veselyvylet.cz. www.veselyvylet.cz**

Péče o Krkonoše nespočívá jen v ochraně přírody, Správa Krkonošského národního parku se stará také o kulturní odkaz a jeho prezentaci obyvatelům a vnímavým hostům hor. Ve střediscích můžete navštívit trvalé expozice o přírodě i historii hor, autorské výstavy najdete především v Krkonošském muzeu ve Vrchlabí a v Jilemnici. Řada letos vystavených památek a zajímavostí bude znovu k vidění možná až za několik dalších desetiletí. Kurátory výstav jsou vždy profesionální pracovníci muzea, kteří ke konkrétním projektům zvou externí spolupracovníky, mistry v daném oboru. Zimní měsíce jsou správným časem pro návštěvu výstavní síně. Nechte se okouzlit uměním nebo poučit pestrá škálou Krkonoš.

**Rudolf hrabě Morzin, císařský polní maršálek,
od roku 1635 majitel panství Vrchlabí (ÖNB Wien)**

Morzin

MORZINOVÉ A VRCHLABÍ

Zásadní výstava roku 2009 představí krkonošský rod Morzinů, který třista let významně ovlivňoval život ve středních Krkonoších. Příprava expozice začala již před několika lety, kdy Krkonošské muzeum zadalo restaurování dvou nejstarších obrazů z morzinské obrazárny. Dosud nikdy nevystavená plátna zachycují v životní velikosti do rytířské zbroje oděné bratry Rudolfa a Pavla Morziny. Zdatní vojáci v bojích třicetileté války stá-

li nejprve po boku Albrechta z Valdštejna a posléze proti němu, ale vždy na straně císaře Ferdinanda II. Odměnou za služby jim byl nejen hraběcí titul přidělený 18. srpna 1636, ale především již rok před tím část zkonfiskovaného majetku zavražděného Valdštejna. Prvním majitelem Vrchlabí byl Rudolf Morzin, ale brzy zemřel bez potomků a tak se do historie výrazně zapsal jeho mladší bratr Pavel. Zasadil se o důslednou katolizaci na úkor luteránské víry, podpořil pěstování a zpracování lnu, obnovil těžbu rud ve Svatém Petru, vyráběl palné zbraně v železných hutích ve Vrchlabí a v Dolním Dvoře, nařídil první protipožární opatření v chalupách, které musely mít nově kamenná topeniště, podpořil výstavbu papírny v Dolním Vrchlabí a v neposlední řadě zmodernizoval důsledný výběr daní. Aktivně se zapojil do hraničních sporů se svým severním sousedem Schaffgotschem. Královéhradeckého biskupa Talemberka nechal 19. září 1684 vysvětit pramen Labe, aby potvrdil celé Sedmidolí pro sebe a české království. V Nerudově ulici pod pražským Hradem koupil čtyři měšťanské domy jako základ Morzinského paláce. Oba portréty Rudolfa a Pavla shledala restaurátorka akademická malířka Pavla Vosátková ve špatném stavu, velkou práci si dala především se zpevněním nosného plátna. Dovolím si vyslovit domněnku, že obraz polního maršála Rudolfa vznikl až po jeho smrti podle přiloženého grafického listu, uchovaného v Rakouské národní knihovně ve Vídni. Nakonec posudte podobnost grafiky s malbou na výstavě sami.

Dalším zajímavým členem rodiny zachyceným na skvělém velkém plátně je Václav Morzin. Při restaurování před několika lety vyšel najevo pravděpodobný autor obrazu, kterým mohl být významný barokní malíř Jan Petr Molitor nebo jeho dílna. V roce 1725 Václav dokončil vrchlabský klášter, v jehož ambitu morzinská výstava proběhne. Ještě před tím zadal přestavbu rodového sídla v Praze významnému českému architektu italského původu Janu Blažejovi Santinimu-Aichelovi. Václavova skvělá orientace v umění se projevila například spoluprací s hudebním skladatelem Antoniem Vivaldim, který mu věnoval dvanáct koncertů a cyklus Čtvero ročních období. Sochařskou výzdobu Morzinského paláce zadal v roce 1714 baroknímu mistru Ferdinandu Maxmiliánu Brokoffovi, autorovi a spoluautorovi osmi soch Karlova mostu. Dvě postavy Maurů dnes drží balkon vedle vchodu do rumunské ambasády. Průčelí paláce zdobí velký kamenný morzinský erb s mouřenínou a betlémskou hradbou ve čtvrceném poli zastřešený hraběcí korunkou.

Na výstavě jediné zastoupené dámě to na velkém plátně opravdu sluší. Mladá Aloisie byla poslední z rodu Morzinů, proto po svatbě s Heřmanem Czerninem z Chudenitz v listopadu 1853 požádala císaře Františka Josefa I. pro svého syna Rudolfa a následně pro každého nejstaršího syna dalších potomků o spojení rodových jmen Czernin-Morzin. Až rok po Luisině smrti císař vydal v dubnu 1908 schvalovací výnos. Proto jsou nad vchodem do vrchlabského zámku, který nechala Aloisie navrhnout od významného českého architekta Josefa Schulze, ještě dva kamenné erby. Vpravo uvidíte morzinský s mouřenínou a vlevo czerninský s iniciálami zakladatelů rodu F M R. Syn Rudolf již užíval jeden spojený erb. Na výstavě spatříte kromě řady různě provedených heraldických námětů ještě grafické listy, veduty morzinských sídel a další trojrozměrné exponáty. Výstava je součástí připomenutí 650 let od založení města Vrchlabí a k jejímu otevření Krkonošské muzeum vydá soubor dvanácti volných listů s reprodukcemi obrazů a vedut. Na zahájení výstavy přislíbil účast vážený přítel Veselého výletu Alexander Czernin-Morzin, podle šlechtických pravidel poslední oprávněný nositel tohoto jména. Narodil se ve vrchlabském zámku a mezi vystavenými obrazy vyrůstal.

KAŽDÝ MISTR MAŽE KLISTR

Sami víte, že nenamazané nebo špatně namazané lyže mohou z příjemné vyjíždky udělat pěknou otravu. A to jezdíme už jen na plastem obalených lyžích. Tedy ne všichni, spoluautor výstavy o mazání lyží a lyžařských voscích trenér lyžování Aleš Suk je zakladatelem Spolku lyžařů historických v Podkrkonoší. A tahle parta jezdí jen na starých dřevěných lyžích. Možná jste je potkali v dobových šatech oválených sněhem při některém z tradičních přejezdů Krkonoš.

Aleš Suk se jako sběratel předmětů lyžařské historie dobře seznámil s vývojem mazání lyží, o kterém existují první zmínky již v 16. století. Nejstarší komerční vosky se neobjevily překvapivě ve Skandinávii, ale v Americe v Kalifornii v roce 1860. V tu dobu seveřané ještě spoléhali na tulení pásy či jiné mechanické úpravy skluznic, první mazací směsi vyráběli z výtažků vorvaních mozků. Na závodech v roce 1902 Norové údajně mazali skluznice slanečkem a slaninou. Sůl měla rozpouštět vodu a usnadňovat skluz. Podobně nestálými domácími prostředky napouštěli dřevěné lyže první krkonošští závodníci. Mistr lyžař Bohumil Hanč používal smrkový dehet a rostlinný olej stearin určený k výrobě svíček. Každý jezdec měl svou tajnou recepturu a je úctyhodné, že s takovým mazáním dokázali ujet v rychlém tempu padesátikilometrový závod i na mokřím sněhu. Školáci ještě dlouho k impregnaci skluznice používali kostelní svíčky, když před sezónou natřeli lyže dlouho schnoucí fermeží. Z roku 1902 pochází i nejstarší exponát výstavy vosk Record z Norska. Brzy nato se rozběhla výroba pravých lyžařských vosků v řadě lyžařských zemí. Aleš Suk napočítal nejméně 120 různých značek, z toho osmdesát jich představí na výstavě ve Vrchlabí. Některé znáte dodnes, jiné jsou dávno zapomenuté, třeba norské Bergendahl, Pento, švédský tekutý Lasseberg, švýcarský Tip-Top, rakouské a německé značky Sohm, Bilgeri, Bussard, Solo, Alpine, či ještě nedávno vyráběný italský vosk Biko a francouzský Vola. Tekutému vosku na starý sníl se říká klistr a z toho vznikl český lyžařský reklamní slogan „každý mistr maže klistr“. V expozici najdete také vzácné Swerdrupit a Pitax, úplně první vosky vyrobené v Česku v roce 1913. Z krkonošských vosků budou zastoupené výrobky firmy Rotter z Láňova, její stodvacetigramové špulky byly dvakrát tak velké, než ostatní. Některé další české vosky, třeba Delta a 191 z Jizerských hor spoluautor výstavy zatím ještě hledá mezi pamětníky lyžování. Po druhé světové válce jako první nahradila firma Swix dehtové vosky syntetickými, které dříve švédská, pak norská firma vyrábí dodnes. Mazání závodních lyží se vzdálilo dobám napouštění skluznice známým skáre či voskování kostelními svíčkami. Dnešní přípravky na rychlou jízdu jsou pasty, jemné prášky, spreje, různé gely, roztoky a nejlepší servismani mají pověst kouzelníků a alchymistů. Staré postupy mazání jako šelakování, pinzlování a skárování můžete poznat při zahájení výstavy 12. ledna v 17. hodin za účasti lyžařů historických z Podkrkonoší a skiáků z Jizerských hor. Vedle pečených buchet a bílého kafe jistě zavoní starší generaci dobře známé vůně rozpuštěných vosků, klistrů a skáre.

ZIMNÍ VÝSTAVY 2009

Krkonošské muzeum Vrchlabí - Augustiniánský klášter, stálá ekologická expozice Kámen a život, národopisná expozice Člověk a hory, dvě výstavní síně pro autorské výstavy, tel.: 499 456 704, pokladna 499 456 708, e-mail: expozice@knap.cz, muzeum@knap.cz, úterý až neděle 8 - 17 hodin, poslední skupina v 16.00.

Miloš Trýzna - Obrazy a kresby krkonošské krajiny a objektů ve výstavní síni v ambitu kláštera ještě do 11. 1.

Vánoční výstava - představí tradiční vánoční jídla, pečené produkty, staré recepty, kuchařky a třeba i vycpaného panáka Brusaře, tedy jakéhosi kuchyňského šotka, který v české části Krkonoš působil hospodyním škody například v podobě brousků v pečivu; malá výstavní síň ještě do 1. 2.

Jiří Flousek, Josef Kalenský, Petr Srp - Tibet na výstavě fotografií a autentických předmětů věnované padesátému výročí potlačení povstání Tibetanů ve Lhasě čínskými vojáky, součástí výstavy budou čtyři přednášky, v ambitu od 18. 1. do 22. 3.

Jiří Louda, Blanka Zázvorková - Zmizelý Špindlerův Mlýn - výstava dobových fotografií z archivu KM vychází ze stejnojmenné knihy, malá výstavní síň od 5. 2. do 19. 4.

Morzinové a Vrchlabí - hlavní výstava roku 2009, výstavní síň v ambitu kláštera od 31. 3. do 4. 10.

Ptáci na známkách - ze sbírky Miloslava Cabrnocha, který představí známky z celého světa s motivem ptáků, kteří se vyskytují v Krkonoších, malá výstavní síň od 28. 4. do 7. 6.

Tři historické domy Vrchlabí - nejstarší lidové domy ve Vrchlabí, informační centrum, sezónní výstavy, (národopisná expozice a historie Vrchlabí budou od poloviny ledna v přestavbě), tel.: 499 456 758, 499 421 474, e-mail: his@knap.cz, úterý až neděle 9 - 12 + 13 - 16 hodin, červen říjen do 16.30.

Každý mistr maže klistr - hlavní zimní výstava od 13. 1. do 15. 3.

Venezuela - fotografie a autentické předměty z přírodovědecké a etnografické expedice s přednáškou Karla Pecla 16. března, od 17. 3. do 26. 4.

Krkonošské muzeum Jilemnice v zámku hrabat Harrachů - zachycuje historii, lidovou kulturu západních Krkonoš, expozice počátků lyžování, dílo malíře Františka Kavána, unikátní mechanický betlém Jáchyma Metelky, Národní technické muzeum v Praze sem do září 2009 zapůjčilo málo známý portrét hraběte Jana Harracha (1828 - 1909) od významného českého malíře Františka Ženíška, výstavní síň s autorskými výstavami, tel.: 481 543 041, e-mail: kmjilemnice@knap.cz, www.kmjilemnice.cz, úterý až neděle 8 - 12 + 13 - 16 hodin, červenec až srpen do 17. hodin.

Pouze ve vánočních dnech 27. - 30. prosince bude ve výstavní síni vedle zámku vystaveno unikátní cukrářské dílo, francouzský zámek Chaumont na Loire. Dílo vytvořené výhradně z cukrářských materiálů váží 40 kg a na Olympiádě kuchařů a cukrářů v německém Erfurtu bylo oceněno zlatou medailí.

Jaroslav Kodejš - Šperky, Jaroslav Kodejš jun. - Obrazy a grafika, výstava ještě do 1. 2.

Krkonošské muzeum Paseky nad Jizerou - Památník zapadlých vlastenců, zřízeno v roce 1958 ze sbírky učitele Věnceslava Metelky, v roce 1979 rozšířeno o výstavu krkonošské houslařské školy. Zimní výstava Z historie firmy DETOA v Albrechticích založené paseckým rodákem Janem Schowankem potrvá do 26. dubna. Ukazuje stoletou tradici výroby dřevěných hraček, ručně malovaných knoflíků, spon,

náramků, tašek z dřevěných perel, mačkacích figurek, stavebnic, skládaček až po současné skládací sněhuláky. tel.: 481 523 609, www.paseky.cz, úterý až neděle 9 - 12 + 13 - 16 hodin.

Expozice Šindelka Harrachov – ukazuje povedenou stálou výstavu o lesnictví, dřevařství a myslivosti. Zajímavé jsou různé staré i současné nástroje, pěkná je sbírka různých seker. Celé podkroví je věnované krkonošské myslivosti, největší část zabírá stylizovaná přezimovací obůrka s vycpaninami jelena, srnce, divočáka, lišky, zajíce a ptáků, tel.: 481 528 310, e-mail: sindelka@knap.cz, v sezóně denně 9 - 12 + 13 - 17 hodin.

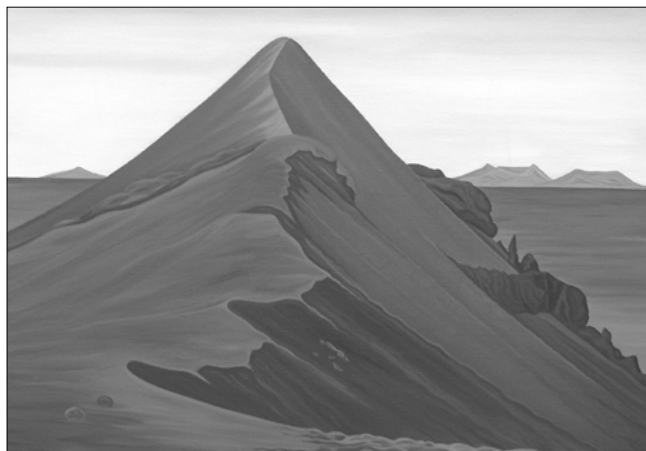
Informační středisko Správy KRNAP Harrachov – stálá expozice představuje vegetační stupně v Krkonoších, tel.: 481 529 188, v pondělí až neděle 8.30 - 12 + 12.30 - 17 hodin.

Informační středisko Správy KRNAP Rokytnice nad Jizerou – originální expozice Pouště světa ze sbírek významného československého geologa, geomorfologa a polárníka Josefa Sekyry. Prostřednictvím fotografií a ukázek hornin vymodelovaných do bizarních tvarů působením větru, mrazu, ledu a palčivého slunce se seznámíte s extrémním prostředím horkých pouští Sahary, velehorských štítů Alp, Himálaji, Pamíru, s mrazivými pláněmi a ledovcovými nunataky v kontinentální části Antarktidy i s pouštní krajinou vázanou na sopky. Tady všude nedávno zesnulý docent Josef Sekyra jako geolog pracoval. Dozvíte se, že obdobné pouště existovaly v geologické minulosti také na našem území a jejich stopy jsou i v Krkonoších a Podkrkonoší, že obdobnými pouštěmi jsou vesmírná tělesa Měsíc a Mars. Tel.: 481 523 694, v pondělí až pátek 9 - 12 + 13 - 16 hodin.

Informační středisko Správy KRNAP Špindlerův Mlýn se stálou expozicí příroda národního parku. Uprostřed najdete prosklený průřez rašeliníštěm o ploše 1 x 1,5 m znázorňující prosakování a zadržování vody. Oblíbené u dětí je rozeznávání hlasů zvířat, vycpané preparáty ptáků a drobných savců. Odborný pracovník vám pustí a slovem doplní zajímavé filmy, pro děti mateřské školy je program Krkonoše s Kašpárkem. Můžete si objednat i výklad pro školáky, tel.: 499 433 228, pondělí až neděle 8 - 12 + 12.30 - 17 hodin.

Informační středisko Správy KRNAP Pec pod Sněžkou – interiér historického roubeného domu, tel.: 499 896 213 v pondělí až neděle od 8.30 - 12 + 12.30 - 17 hodin.

Muzeum Obří důl – ekologická a národopisná expozice Příroda člověku – člověk přírodě – představuje prostřednictvím fotografií, modelů, přírodnin a dobových předmětů složitý přírodní i společenský vývoj Krkonoš. Nejkrásnější model vytvořili skláři, pomocí skleněných figurek představuje všechna vegetační pásma Krkonoš. Pouze ze skla jsou květiny, stromy, keřky s borůvkami, liška, jelen, krávy, zmiže, vázka a desítky dalších součástí ekosystémů. Hojně zastoupené jsou minerály a horniny, specialitou je medově zbarvený vápenatý minerál s wolframem scheelit, vyskytující se vzácně v jednom historickém dole v Obřím dole. Řada panelů a modelů je zaměřená na vývoj a ovlivnění krajiny. Ve zvidavém koutku si děti mohou přírodniny osahat a prohlédnout přes velké zvětšovací sklo. V expozici se promítají čtyři krátké filmy s ekologickou tematikou. Tel.: 499 736 311, od 1. 10. do 30. 9. v pondělí až pátek 9 - 12 + 13 - 16 hodin, od 1. 6. do 30. 9. v pondělí až neděle 9 - 12 + 13 - 16.30.

TOMÁŠ CÍSAŘOVSKÝ V PECE

Opět za to může přítel Veselého výletu fotograf Bohdan Holomíček. Před lety nás seznámil s akademickým malířem Tomášem Císařovským. Později se tento známý český výtvarník přiznal, že rád jezdí na hory a konkrétně do Pece pod Sněžkou. Začali jsme přemýšlet, jak přivést výstavu jeho obrazů do galerie Veselý výlet. Tomáš Císařovský tvoří cykly s výraznými tématy, ve kterých se odrážejí české dějiny. Do povědomí výtvarné veřejnosti vstoupil v roce 1988 souborem Z deníku dědy legionáře, kde historii českých legií připomíná triptychy Monarchie - portrét císaře Františka Josefa I., Demokracie - portrét TGM a Komunismus - portrét Klementa Gottwalda. Naši generaci oslovil cyklem obrazových příběhů totalitní moci, v kterém si nacista Josef Goebels zalíbeně prohlíží Prahu z balkonu Rudolfiny, říšský protektor Reinhard Heydrich běží osudovou zatáčkou do Holešovic, proletářský prezident Antonín Zápotocký tančí se svojí ženou v hospodě na Kladensku, lidový tribunál přihlíží soudu s nepřítomnou demokratkou Miladou Horákovou, normalizační prezident Gustav Husák na zasněženém staveništi drží za uši mrtvého zajíce. Milým pohlazením byla výstava portrétů české šlechty v Rudolfinu na podzim 1996 nazvaná Bez koní. Jak se v minulosti aristokraté nechávali zvětšit nejlepšími dobovými mistry v plné zbroji a přepychu připomíná výstava obrazů Morzinů ve Vrchlabí popsaná na 4. straně. Tomáš Císařovský namaloval v životní velikosti civilní obrazy z vyhnanství navrácené české šlechty, třeba Bettinu Lobkowiczovou s jezevčíky, elegantního Norberta Kinského nebo Karla Schwarzenberga s dýmku. Další cykly obrazů představují třeba lidské vlastnosti, příběhy normalizačních popových hvězd, portréty tělesně postižených. S přelomem století Tomáš Císařovský začal, pro někoho dost překvapivě, malovat krajinu. Pro obsahově jednoduché a barevné obrazy krajiny bez lidí a zvířat našel inspiraci v Dolomitech, Grand Canyonu, Cuscu či na Islandu. Trefně zachytil českou krajinu, někde libeznou jinde s ironií. Dovedeme si představit Císařovského obraz Pece pod Sněžkou s hotelem Horizont v pusté horské krajině. Ovšem k namalování jakéhokoliv obrazu musím mít důvod, říká autor.

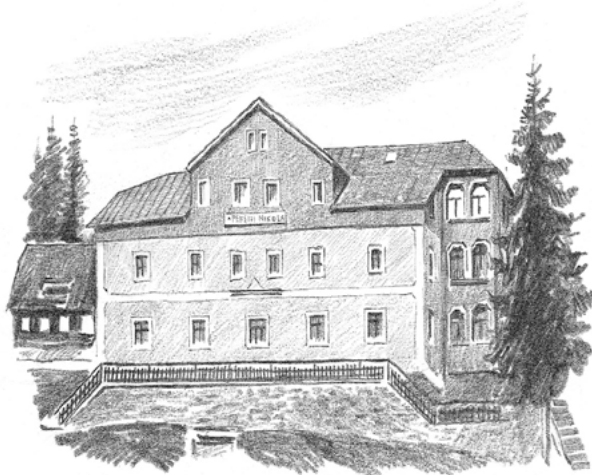
Výstava obrazů Tomáš Císařovský SVĚTA KRAJ předvede výběr z několika autorových cyklů. Otevřena je od 8. února do Velikonoc 2009 denně od 8.30 do 18 hodin v galerii Veselý výlet v Pece pod Sněžkou.

Výstava fotografií Josefa Kalenského z našich společných horolezeckých expedic do Tibetu a Pákistánu je prodloužena až do 4. února.

Pension Nikola

V samém centru Pece pod Sněžkou, u hlavní ulice vedoucí k lyžařskému areálu, najdete rodinný pension Nikola. Základem kvalitní služby je ubytování ve větším apartmá a ve 12 pokojích vybavených WC, sprchou, televizorem, ledničkou a malým trezorem. V objektu je zavedené bezdrátové Wi-Fi připojení k internetu. Hosté mohou posedět v prostorné stylové jídelně rozšířené o malý bar. Zdejší kuchyně je výhradně česká a denně dostanete mimo jiné i pečené české moučníky. V pensionu Nikola si můžete objednat ubytování se snídaní, v zimě i s polopenzí. V zimě si před domem nazujete lyže, sednete k příbližovacímu vleků a za deset minut dojedete k nejlepšímu vlekům a sjezdovkám v Peci. Zpět sjedete na lyžích až k pensionu. V okolí pensionu jsou půjčovny lyží. Po túře i lyžování potěší prohřátí v sauně a soláriu nebo si zahrát stolní tenis. Před domem je vlastní parkoviště s dostatečnou kapacitou po celý rok.

Pension Nikola v Peci pod Sněžkou, PSČ 542 21, majitel Alena Novotná, tel. 499 736 151, fax 499 736 251, e-mail: nikola-pec@volny.cz, www.nikolapec.cz, domluvíte se i německy.

Pension Veronika

Nový pension Veronika najdete uprostřed Pece pod Sněžkou v dolní části Velké Pláně na křižovatce cest k Malé Pláni a lyžařským vlekům, hotelu Horizont a k hlavní ulici. Moderní dům nabízí ubytování s příslušenstvím (17 lůžek) ve dvou, tří a čtyřlůžkových pokojích. Všechny pokoje mají satelitní televizi. V pensionu je zavedené bezdrátové Wi-Fi připojení na internet se signálem ve všech pokojích. Z prosklené půlkruhové restaurace s venkovní terasou je nádherný výhled na město, kopce a lyžařské terény. Mezi speciality restaurace patří česká jídla jako domácí ovocné knedlíky. Odpolední a večerní hosté sem chodí na lehká jídla, zmrzlinové poháry, točené pivo Plzeň. Ubytování mají zajištěnou snídaní a slevu v restauraci. Z pensionu Veronika jsou snadno dostupné všechny sportovní i společenské aktivity ve městě. Přímou u domu je 400 metrový lyžařský vlek se cvičnou loukou. Celoročně je v provozu ve 200 metrů vzdáleném hotelu Horizont sportovní centrum s krytým bazénem, whirlpoolem, saunou, soláriem, squashem, ricochetem, fitnesssem, kuželníkem a dalšími aktivitami. Snadno dostupné jsou i dva letní antukové tenisové kurty, lyžařské školy a půjčovny lyžařského vybavení. Celoroční parkování je na vlastním parkovišti u objektu.

Pension Veronika, Pec pod Sněžkou čp. 309, PSČ 542 21, provozuje Věra Holíková, tel.: 608 281 321, fax: 499 736 134, e-mail: veronika.pec@centrum.cz, www.penzionveronika.cz. Domluvíte se i německy a anglicky.

Vila Eden

Vzorně opravený tradiční horský dům stojí jen pár kroků od středu horského města Pec pod Sněžkou a můžete si tu pronajmout dobře zařízené, různě velké apartmány. Mají jednu, dvě nebo tři místnosti, koupelnu, satelitní TV a kuchyňský kout s varičem, mikrovlnou troubou, varnou konvicí, nádobím a ledničkou. Kdo si nechce vařit, objedná si snídaní do apartmánu a na večeri si dojde do některé z blízkých restaurací. Ručníky, utěrky a povlečení jsou součástí vybavení. V létě auta parkují u domu, v zimě většinou na vlastním nebo na veřejném parkovišti U kapličky. Parkování je v ceně ubytování. Novou službou je doprava do lyžařského areálu. Využít můžete také skibus, zastavující nedaleko domu, zpět se vrátíte na lyžích. Přímou od Edenu stoupá nejkratší, zeleně značená cesta na Sněžku. V létě využijete venkovní posezení se zahradním grilem.

Vila Eden, Pec pod Sněžkou, PSČ 542 21, majitelé Jana a Jiří Hanzalovi, tel. 602 167 447, tel. 724 277 270, e-mail: vilaeden@seznam.cz, www.vilaeden.cz, domluvíte se i anglicky, písemně německy.

Vybrané a doporučené služby vycházejí z názoru redakce Veselý výlet na vývoj zdejší turistiky. Naše kritéria pro jejich výběr a hodnocení provozovatelů jsou především serióznost a stálá kvalita služby, stav objektu a jeho soulad s horskou krajinou, určitá výjimečnost v území. Jsme si vědomi, že výběrem služeb přebíráme i odpovědnost za jejich kvalitu a že ta je i známkou kvality našich novin. Proto se setkáváte v tomto vydání Veselého výletu s osvědčenými službami z předchozích vydání. Veselý výlet jsme mohli vydat především zásluhou zdejších měst a obcí a za podpory právě těch podnikatelů, kteří doporučované služby provozují. Těšíme se na vaši spokojenost a zároveň vás chceme požádat o naši podporu. Až je navštívíte, zmiňte se, že jste se o nich dověděli právě v našich novinách. Děkuje. Redakce

Johann Kirchschrager

ZIMNÍ HOSTÉ NA SNĚŽCE

V druhé polovině 19. století každé léto přijíždělo do Krkonoš více a více spokojených hostů, ale v zimě se na hřebeny hor mnoho návštěvníků neodvážilo. Průkopníkem zimních túr a prvním horolezcem byl „průmyslový“ šlechtic Karl von Faltis z Trutnova, syn nejbohatšího průmyslníka v regionu. Po smrti otce Johanna Faltise roku 1874 vedl Karl největší firmu s přádelnami Inu v Rakousku Uhersku. Přesto pravidelně v neděli přijížděl na saních do Pece a po zastávce v tehdy jediné krčmě Na Peci se s průvodcem vydával do opuštěných nejvyšších poloh východních Krkonoš. Výstupy podnikal především v oblasti Sněžky, na kterou vystoupil v zimě poprvé nejspíš 6. ledna 1887 v doprovodu Josefa Kneifela z Janových bud ve Velké Úpě. S pomocí stoupacích želez, cepínu a zajištění „alpským“ lanem tehdy vylezli přes Rudnou rokli a po skalnatém hřebenu na vrchol. „Koppenwächterovi“, tedy zimnímu strážci vrcholových bud Johannu Kirchschragerovi, se kterým podnikl řadu náročnějších výstupů, Faltis věnoval vrcholovou pamětní knihu. Hlídač pečlivě zapisoval všechny jejich výstupy s uvedením sněhových podmínek, teploty a síly větru, znamenalo návštěvy dalších zimních hostů. Těch na Sněžku před rokem 1900 nedorazilo více než osmdesát až sto za celou zimu. Ovšem Karl Faltis vylezl během čtrnácti zim na Sněžku více než stokrát a ze všech možných směrů. Vydal se nahoru po zmrzlém sněhu přímo od kapličky v Obřím dole, jindy z Úpské jámy přes žlab zvaný Krakonošova rukavice, prošel také z východu celým

zasněženým Lvím dolem, nejprudší výstup vedl ze severní strany z Doliny Lomniczki. Vyzkoušel i skalnaté partie na sousední Studniční hoře, třeba komín Čertovy zahrádky, ledový žlab Čertovy rokli, přímý výstup Studniční jámou či dosažení Úpské hrany přes Horní Úpský vodopád „s vyleštěným ledem“. I z pouhého výčtu návštěv je jisté, že si pan továrník zimní Sněžku zamiloval. Stovkou zimních výstupů se za posledních čtrnáct let asi nemůže pochlubit žádný současný návštěvník Krkonoš.

Před dvěma sty lety ještě nestála na Sněžce žádná bouda, kapli dosud nepřeměnili na hostinec a neexistovala ani Obří bouda. Poslední zastávkou před vrcholem byla Hampelova bouda, dnes Strzecha Akademicka na slezské straně hor. Zdejší hospodář Hampel pečoval o návštěvní knihu hostů, kteří se po výstupu na Sněžku vždy rádi zapsali. Mnoho let pouze v létě, až 17. ledna 1806 popsal „první“ výstup turisty na vrchol uprostřed zimy princ Ferdinand von Ruppertsberg z Marburgu v Hesensku. Barvitě vylíčil varování mnohých místních obyvatel před riskantní cestou, kterou pak podnikl v doprovodu dvou místa znalých horalů v prudké bouři za vánice a velkého vyčerpání. Pravděpodobně jiní turisté vystoupili na zimní vrchol po snadnější cestě od trvale obydlené Luční boudy, Pomeznic Bud či od Růžohorek ještě před princem Ferdinandem, ale jejich jména neznáme. Ve větší míře začali hosté navštěvovat zasněžené hřebeny hor až po zavedení oblíbených jízd na saních rohačkách po roce 1860. Od roku 1889 chtěla tehdy již dobře známé Petrovce konkurovat nová bouda Prince Jindřicha stojící vysoko nad ledovcovým jezerem Velký Stav. Proto tu zavedli zimní program s jízdami na severní stranu hor a pro vážné zájemce i vycházku se saněmi k Obří boudě a odtud výstup na Sněžku. Tehdy také poprvé v České boudě oslavila společnost pánů z Liberce silvestrovský večer a tím zahájila zimní pobyty na Sněžce. Vstříc jim vyšel Johann Kirchschrager, kterému od 1. října 1876 vždy na zimu svěřili Pruskou a Českou boudu hoteliéři Friedrich a od roku 1886 Emil Pohlové. Mohl tu ve vlastní režii hosty ubytovat v jednom z devíti pokojů České boudy a připravit jim občerstvení třeba v podobě prosté hrachové polévky a čaje po pouhých patnácti krejcarech. Johann Kirchschrager, narozený v roce 1845 v Dolní Malé Úpě, pracoval na Sněžce současně pro pruskou i rakouskou stranu, když obsluhoval telegraf a poštovnu zvlášť pro obě země. Až do otevření nové meteorologické stanice 1. června 1900 prováděl měření a záznamy o počasí v meteorologické stanici 2. stupně. Svěrázný chlapík, ve své době nejznámější horal v Krkonoších, přes zimu bydlel v České boudě i s manželkou a pěti dětmi. V roce 1901 Johanna Kirchschragera vyznamenal rakouský císař František Josef I. za pětadvacet let věrné služby pro c. k. instituce křížem za zásluhy.

Pobyt na Sněžce si na konci 19. století hosté mohli zarezervovat telegramem zaslaným na adresu „zimní strážce na Sněžce, pošta Pec“ nebo také Karpacz. Kirchschrager pravidelně sestupoval do obou obcí pod Sněžkou a brzy zájemcům odpověděl. Velkou silvestrovskou návštěvu měl na přelomu 19. a 20. století. Z Petrovy boudy dorazilo na Sněžku po celodenní túře se zastávkou v Obří boudě 31. prosince 1899 dvaadvacet hostů z Trutnova, Josefova, Liberce, Jelení Hory, Vratislavi a Legnice. Přesně o půlnoci

vypukla velká oslava, projev přednesl trutnovský učitel, hosté provolávali slávu rakouskému i německému císaři a děkovali si vzájemně za setkání na nejvyšším bodě Krkonoš. Překvapením byl příchod fotografa z Jelení Hory, který pomocí lucerny promítal a tím zvětšoval připravené číslo 1900. Památná fotografie se nejspíš nedochovala. Ráno hosté sestoupili do Obří boudy, kde se ještě pozdravili se zdejšími hlídači Stefanem Dixem. Jistě mu popřáli vše dobré v novém roce netuše, že horal zahyne už 1. dubna v lavině v Rudné roklí, jak dodnes připomíná kříž u cesty. V Krkonoších oslavilo přelom letopočtu v hřebenových boudách na svou dobu nebývalých několik desítek lidí a tím přispěli k popularizaci zimní turistiky. Zásadním činem bylo vydání prvního průvodce s touto tematikou Bertholdem Lessenthinem v roce 1901. Zimní návštěvy hor byly od těch dob stále oblíbenější, ale teprve rozšíření lyží udělalo ze zimní sezóny rovnocennou záležitost s tou letní.

Na Sněžce a v nejbližším okolí jsme prožili více než deset silvestrovských nocí. Často s nejbližšími přáteli v lovecké chatě ve Slunečném údolí, ale několikrát na samotném vrcholu. Při přelomu století a tisíciletí jsme se na rozdíl od našich předchůdců před sto lety o půlnoci vyfotografovali sami. Světlo na kapli svatého Vavřince nevrhal svit lucerny, ale vybuchující rachejtle zapálené nejméně stovkou dalších hostů. V Polské boudě mládež skotačila při diskotéce a dobrých patnáct minut po půlnoci byla údolí po obou stranách Sněžky zalitá světlem ohňostroju. V závěru roku 2005 napadlo jen málo sněhu, proto jsme mohli projít jinak uzavřeným nočním Obřím dolem. Těsně před zánikem Obří boudy nás poprvé srazil vítr k zemi. Když jsme celí promrzlí otevřeli ve 23 hodin dveře Slezského domu, překvapil nás pohled na dámy v koktejlových šatech tančící s pány ve společenských oblecích. Opravdu, jako by se venku ani nechumelilo. Po Jubilejní cestě jsme misty po čtyřech vystoupali od tyče k tyči na vrchol, abychom i přes více než stodvacetakilometrovou vichřici prožili nejkldnější vrcholovou silvestrovskou půlnoc na Sněžce. Žádná pyrotechnika, žádné provolávání slávy vůdcům, žádní hosté. Přes cáry mraků nás co chvíli osvitil měsíc a naše stíny se promítaly na kapličku i starou poštovnu. Skoro jsem měl pocit, že právě dnes potkáme továrníka Faltise s věrnými průvodci omotanými konopným lanem a svírajícími v ruce dlouhé cepíny. Uvnitř poštovny jsme si přitukli se současným „Koppenwächterem“ Petrem Skrbkem, jinak hajným ve výslužbě, než jsme seběhli za dvě hodiny do již zcela ztichlé Pece pod Sněžkou.

Dnes navštíví zimní vrchol Sněžky při opravdu pěkném bezvětrném dni třeba v únoru až sedm stovek hostů. Ovšem denní průměr je mnohem nižší. Nejčastěji sem vyjedou lanovkou z Pece pod Sněžkou nebo dojdou od Kopy, kde končí lanovka z Karpacze. Když nejede lanovka z Pece kvůli silnému větru až na vrchol, nebývá výstup od mezistanice na Růžové hoře příliš náročný. Jen při spouště nového sněhu je úsek nad sedlem obtížnější. Stačí dobré trekové boty a ochrana proti větru. Nebezpečným se výstup stává za vichřice se zhoršenou viditelností, nebo když se hory promění v ledové království. Potom je výstup bez stoupacích želez obtížný i za krásného slunného dne. Hezkým okamžikem

jsou brzké večery na vrcholu Sněžky, úplně jiné než při návštěvě v době bez sněhu. Až metrové námrazy a nafoukaný sníh změni kapli i další objekty k nepoznání. Na nerovném povrchu námrazy a sněhu se slábnoucí sluneční světlo tříští a vytváří jedinečné modrooranžové světlo. Takové scénérie znáte z obrázkových knih a romantických kalendářů z Krkonoš. Když se vám podaří takový den navíc bez silného větru, je zimní návštěva nejvyššího místa České republiky velkým zážitkem. Na zasněženou Sněžku se vám vyplatí jít i bez lyží. Kromě lanovky sem vede z Pece přímá cesta přes Růžohorky, ale Horská služba nedoporučuje zeleně značený chodník lesem přes Větrník. Někdy tu bývají nepříjemné ledové plotny, ovšem v hlubokém prachovém sněhu je cesta bezpečná. Za takových podmínek tudy rádi vystupujeme i na skialpinistických lyžích. Pro běžky to není dobrá varianta. Jiná zajímavá trasa vede údolím Šramlu z Velké Úpy nebo z Pece. Nejčastěji chodí zimní turisté na Růžohorky, kde jsou dva dobré hostince, od horní stanice lanovky na Portáškách. Na Sněžce je kromě poštovny vždy otevřený bufet na lanovce a i Polská bouda má restauraci. Není-li nebezpečně ledová cesta ke Slezskému domu, můžete projít nebo projet na lyžích do Pece přes Luční boudu, Výrovku a Richterovy boudy. Cesta bývá proslapaná, od Luční boudy vždy projetá sněžnou rolbou. Ve všech třech uvedených horských boudách najdete otevřené restaurace s vyzkoušenou službou, kterou vám rádi doporučujeme.

www.pecpodsnezkou.cz

1949

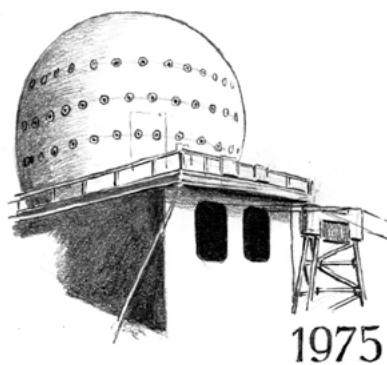
První sedačka s pasažéry vyjela na Růžovou horu 15. ledna 1949. Zkušební provoz druhého úseku na vrchol Sněžky začal 10. listopadu 1949. Od té doby je lanovka vedle tradiční jarní a podzimní revizní odstávky v provozu vždy okolo 300 dní v roce. Na horním úseku mezi Růžovou horou a Sněžkou je roční průměr jen 170 dní, protože ve zbývajících dnech těsně pod vrcholem fouká vítr silnější než 15 metrů za sekundu, tedy 54 kilometrů za hodinu. Často hosté nechtějí uvěřit, že se nevyvezou za krásného počasí až nahoru. Teprve když vystoupají nad výšku 1500 metrů pocítí silné nárazy větru a poznají velehorské prostředí vrcholu Sněžky. Největřejším místem na trase lanovky je úsek nad Rudnou roklí. Převládající západní větry se proženou Obřím dolem a při stoupání úzkou roklí zesílí. Stavitelé snad mohli lanovku ukončit níže nebo trasu posunout dále od hrany Obřího dolu. Ovšem navrhovatel lanovky komisař ministerstva dopravy ing. Hassmann chtěl dopřát klientům dramatický pohled do Obřího dolu. Za šedesát let provozu odbavili v Peci přes 11 miliónu pasažérů, z toho 7,5 miliónu jich vyjelo až na vrchol. Do roku 1997 lanovku dobře provozovaly Československé a potom České dráhy. Někteří starší lanovkáři se na služební jízdy ještě dnes strojí do tradičních tlustých modrých železničářských kabátů. Potřebné vylepšení a investice do provozu lanovky přinesla následná akciová společnost Lanová dráha Sněžka s hlavním akcionářem městem Pec pod Sněžkou. Stavbě nové lanovky brání už jen zajištění 380 miliónů korun nebo 16 miliónů eur.

Silné emoce kolem nové lanovky

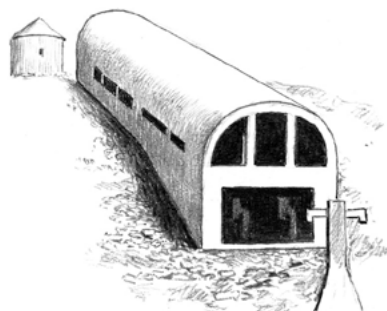
V revoluční čtvrtek 23. listopadu 1989 jsem se konečně dostal z Krkonoš do Prahy zvonit klíči. Podstavec sochy svatého Václava zcela zaplňovaly transparenty a výzvy ke svobodě. Na nejvyšší místo u nohou svatého Vojtěcha někdo přilepil ručně zhotovený plakát se zdánlivě nepolitickým přáním „zachraňte Sněžku“. K tomu někdo jiný připsal „a Pálavu“. Bylo jasné, že tahle velká sešlost lidu ovlivní i rozhodování v Krkonoších.

Návrh na novou lanovku a hotel na vrcholu Sněžky se objevil ve schváleném územním plánu oblasti Krkonoše v roce 1976. Již rok před tím Stavoprojekt Liberec s architektem Karlem Hubáčkem, proslaveným zdařilou stavbou televizního vysílače a hotelu na Ještědu, prezentoval studii horní stanice v podobě velké tříčtvrteční koule. Blízko k realizaci měl teprve návrh týmu architekta Jiřího Suchomela ze stejného ateliéru předložený v únoru 1988. Tubus dlouhý 48 a vysoký 18 metrů obsahoval horní stanici kabinové lanovky a restauraci se 184 místy u stolu. Architektonicky zajímavý projekt vzbudil v době komunismu nebyvalý odpor veřejnosti. Především velikost stavby, vytěžení tří tisíc kubiků zeminy v unikátním prostředí tundry a problematická likvidace odpadních vod burcovala ekology i laickou veřejnost. Protest a petice proti takovému stavění na Sněžce organizovala mezi místními Drahomíra Fajtllová z Malé Úpy a mezi odborníky vedli diskuzi ekologové Jaroslav Stoklasa, Ivan Dejmal a Jan Štursa. Právní postupy navrhoval nezávislý ekologický právník Petr Kužvart, o problému psal i novinář Čestmír Klos. Angažovaly se desítky dalších lidí. Se změnou politického režimu po listopadu 1989 získali výše uvedení aktivisté politický vliv a kontroverzní stavbu nepřipustili. Ovšem tehdy si většina obyvatel Pece pod Sněžkou přála kvůli zajištění prosperity úpského údolí novou lanovku realizovat. Opačné hlasy obviňující dráhu z lákání hostů jen na půldenní pobyty byly v menšině. Na bouřlivých jednáních zaznělo mnoho argumentů pro i proti výstavbě nové lanovky, moderátora jedné z porevolučních diskuzí Čestmíra Klose dokonce účastníci vyzývali, aby ihned opustil město Pec. To mi připomnělo květen 1947, kdy místní funkcionáři chtěli z obce vystěhovat konzervátora ochrany přírody Josefa Šourka, protože nesouhlasil s vedením lanovky až do alpského pásma na Sněžce.

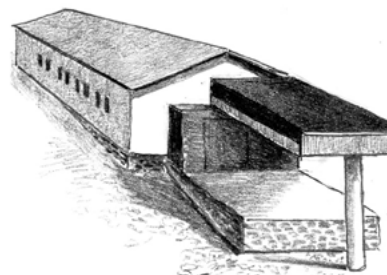
Přeměnou socialistického na tržní hospodářství zanikl tehdejší investor lanovky Krkonošské interhotely a než v roce 1997 lanovku získalo město Pec pod Sněžkou byli všichni rádi, že spolehlivě slouží ta původní, byť s neoficiálním přívlastkem technická památka. Následná jednání mezi správci národního parku a městem nenašla řešení přijatelné pro obě strany. Zvažovaná varianta přesunutí trasy lanovky do centra Pece a odtud na Růžohorky měla odpůrce na obou stranách. Jedněm vadilo vytvoření nové sjezdovky přes Karlův Vrch, druhým ponechání staré lanovky z Růžové hory na Sněžku jen na dožití. V Peci dokonce bývalý lanovkář Václav Lorenc založil aktivní občanské sdružení Lanová dráha Pec - Sněžka prosazující novou stavbu bez velkých ústupků. Jednání ovšem až do roku 2004 zamrzla. Zjitřené emoce pomalu vyprchaly a nové městské zastupitelstvo se starostou Alanem Tomáškem postupně nalezlo řešení. První naplněná dohoda mezi městem Pec pod Sněžkou a Správou parku nahradila zničenou Českou boudu sedmkrát menší Českou poštovnou. Následně ochránáři souhlasili s novou lanovkou na vrchol Sněžky v první zóně národního parku. Povede v současné trase prodloužené do údolí k boudě Lesovna. Město přijalo omezující podmínky, například vrcholová a prostřední stanice zůstanou v současném půdorysu, tím se omezí zemní práce. Sloupy lanovky nebudou ze silných tubusů, ale z průhledné příhradové konstrukce jako u stávající dráhy. Nosné lano musí kopírovat terén, aby lanovka nevyčnívala nad horizontem více, než ta současná. Prepravní kapacita zůstane na úrovni 250 osob za hodinu, ale čtyřmístné kabiny nabídnou větší komfort a hlavně se sníží počet dní s omezeným provozem kvůli silnému větru v horním úseku. Oboustranné vstřicnou dohodu následně schválila vláda České republiky a 10. července 2008 Drážní úřad Praha vydal stavební povolení. Ani odpůrci ani zastánci lanovky mocensky neprosadili svůj jednostranný názor, i kvůli jejich soužití se vyplatilo počkat dvaatřicet let.

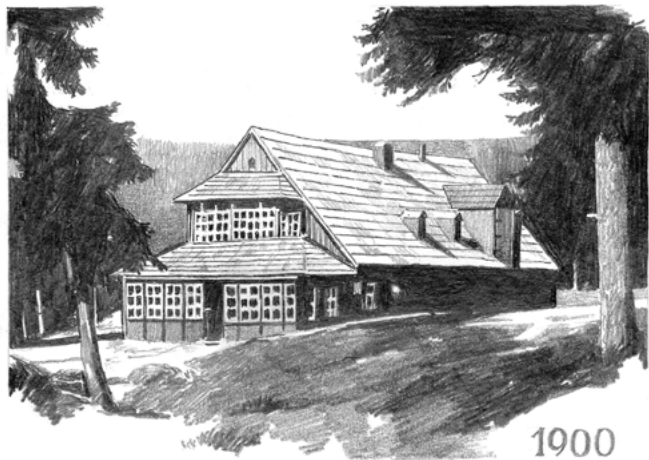
1975

1988

2008

Vysoko nad městem Pec u hlavní cesty na nejvyšší hřebeny Krkonoš najdete luční enklávu Richterovy boudy. Jméno připomíná rodinu zakladatele, ale na nejstarším přehledu majitelů seniště z počátku 19. století už jméno Richter není. Tehdy tu bývalo šest letních bud a nejméně stejný počet seniků. Hospodáři z Velké Úpy sem vždy v květnu vyhnali krávy, aby se pásly v okolí na lesních pasekách. Mezi Richterovými boudami a Výrovkou byly pastviny s osamocenými trsy kosodřeviny či smrky. Poté, co v červnu hospodáři sklídili seno kolem svých chalup v údolí, přišli na několik týdnů do letních salaší. Seno uložili do chalup a seniků, aby je v zimě svezli dolů na saních rohačkách. Celoročně se v nejvýše položené chalupě usadili Bergerové, Georg tu hospodařil jako jeden z posledních v Krkonoších až do roku 1984. Potom v Horském dvoře žili jeho synové Erich a Herbert, který se odstěhoval do údolí teprve v loňském roce (VV 22/2004). Kromě jejich louky ostatní seniště už šedesát let pomalu zarůstají lesem.

Nejnižše položenou chalupu čp. 81 přímo u cesty z Pece na Výrovku založil Johann Bönsch z Velké Úpy kolem roku 1830. Jeho syn Ignaz využil výhodnou polohu a otevřel s rodinou jednu z prvních letních hospod pro turisty ve východních Krkonoších. K obyčejné boudě Bönschové přistavěli na kresbě zachycenou prosklenou verandu, na půdě se senem nabízeli i přespání. Tady si vyzkoušeli turistické podnikání, později se z nich stal nejvýznamnější podnikatelský rod na hřebenech Krkonoš. Potomci Ignaze Bönsche provozovali Luční, Rennerovu a Scharfovou boudu na Bílé louce, Klinovou boudu, boudu u Malého Stavu, Černou boudu a několik podniků ve Velké Úpě. S Richterovou boudou byl spojen nejstarší Ignazův syn Vinzenz a potom jeho syn Vinzenz junior. Poté co Richterova bouda 5. října 1938 vyhořela, soud Bönschům neuznal náhradu za nepotvrzené žhářství ČS armády, na rozdíl od Luční a Rennerovy boudy shořelé 3 dny před tím. Zcela novou boudu postavil současný vlastník Ministerstvo školství v letech 1950 až 1952.

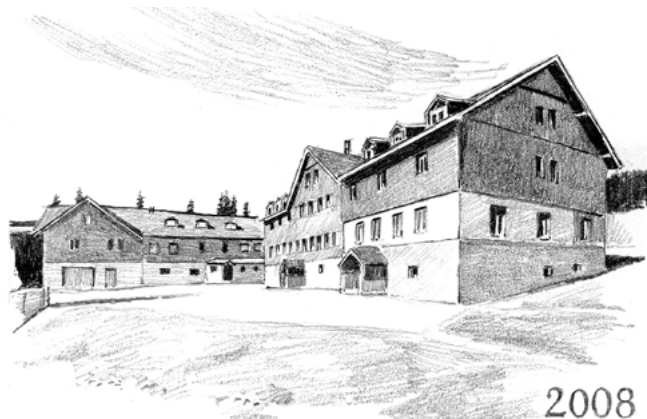
Richterova bouda se otevřela veřejnosti

Po několikaletém stavění je tuto zimu v plném provozu jedna z nejlépe vybavených bud na hřebenech Krkonoš. Na konci listopadu přijelo jako první na týdenní pobyt do nadmořské výšky 1200 metrů sportovní gymnázium z Pardubic. Manželé Lenka a Josef Janouškoví přišli na Richterovky na dvě sezóny před patnácti lety kvůli zdraví dcery. Syn Pepino se jim narodil už na horách a dnes si nedovedou představit, že by žili jinde. Se spolupracovníky zajišťují provoz moderní horské boudy se 110 lůžky, z nichž devětadvacet je v sousední Červené boudě. Více než třetina pokojů má vlastní koupelnu, další dvou až pětílůžkové pokoje určené především pro školní a zájmové skupiny mají umývadlo. V boudě je i výtah a jeden pokoj pro vozičkáře. V samoobslužné jídelně dostávají ubytova-

né skupiny plnou penzi, menší děti i se svačinkami a pitným režimem. Hosté si k polopenzi vyberou další jídlo a pití z denní nabídky jídelního lístku v restauraci. Ta je otevřená v sezóně denně od ranních deseti do večerních deseti hodin i průchozím hostům. Na trase na hřebeny hor tak přibyla nová kvalitní služba. Kuchyně zaměřená na tradiční česká jídla nabízí i bezmasá a vegetariánská, malé a velké saláty, borůvkové knedlíky a koláče, palačinky, štrůdl, specialitou jsou livanečky s kynutého těsta zalité borůvkami. Nabídku rozšiřují české studené speciality jako utopenci, tlačěnka, nakládaný sýr, ale i klobásy, párky či sýrové prkénko. Samozřejmostí jsou zmrzlinové poháry, horké maliny a třeba tradiční české limonády. Na Richterovkách se točí světlé a polotmavé pivo Bernard, vinný lístek je složený z jakostních odrůdových vín z moravských sklepů Motýl Mikulov. Obsluha baru školená v přípravě kávy Rioba se naposledy přiučila od Jaroslava Petrouše, vítěze celonárodní soutěže ve vaření kávy.

Pobyt na Richterových boudách v zimě zaručuje dostatek sněhu, leží tu zpravidla od listopadu do dubna, oblevy zastihnou zdejší lyžaře jen výjimečně. Dva lyžařské vleky a sjezdovky denně upravuje moderní rolba vybavená frézou i „žehličkou“. Přímo u boudy je cvičná louka pro začátečníky, kde se učí první obloučky i budoucí snowboardisté. Skupiny si mohou objednat profesionálního instruktora. Druhá sjezdovka na prudším svahu je delší, tady lyžařské skupiny na závěr výcviku pořádají vlastní závody, slalomové branky i startovní čísla jsou připravené. Běžkaři a skialpinisté ocení Richterovky pro nástup na hřebeny, v okolí najdou dvě svážnice vhodné pro romantickou projížďku. V lyžárně jsou vedle pestře barevných skříněk na lyže a boty také elektrické sušáky bot a oblečení. V létě je u boudy víceúčelové osiřované hřiště pro basketbal, volejbal, nohejbal i tenis. V boudě využijete moderně vybavenou posilovnu s běžeckým pásem, mechanickým a magnetickým rotopedem, magnetickým ellipticalem pro současně procvičení nohou a rukou, nastavitelné činky a posilovací stroj s třiceti funkcemi. Po sauně se můžete ochlazovat zavěšeným otočným vědrem s osmi litry ledové vody nebo vyběhnutím do závějí prachového sněhu. Nádherná poloha boudy je vykoupená tříapůlkilometrovým výstupem z centra Pece. Rolba či terénní vozidlo vám vyveze zavazadla, dopravu osob si domluvíte s vedením boudy. Příští sezónu se přepravní kapacita rozroste o oboživelnou rolbu na gumových pásech s přívěsem. Využijete i WIFI připojení k internetu, televizi najdete ve společenské místnosti a na několika pokojích, pro přednášky máte připravený dataprojektor s plátnem.

Richterovy boudy nad Pecí pod Sněžkou čp. 81, PSČ 542 21, Učební středisko ministerstva školství a tělovýchovy ČR, vedoucí Lenka Janoušková, tel., fax: 499 896 249, tel. 724 975 386, e-mail: info@richtrovyboudy.cz, www.richtrovyboudy.cz, příznivé ceny, domluvíte se i německy.

PADESÁT LYŽAŘSKÝCH SEZÓN NA ZAHŘÁDKÁCH A V MULDĚ

Komerční sáňkování na rohačkách a sportovních saních, kterému se věnuje toto vydání sezónních novin, se v Peci pod Sněžkou nerozšířilo. Zato široké luční svahy Muldy a Zahrádek byly kolébkou lyžování ve východních Krkonoších. Cvičnou louku ve žlabu, tedy v Muldě pod Husovou boudou, vybavili místní boudaři už v roce 1932 navijákovým saňovým výtahem poháněným dvěma benzinovými motory Fiat. Do velkých tažených sani si sedlo nebo stouplo až dvacet lyžařů. Po válce se poškozené zařízení snažili obnovit zdejší občané Václav Prokop a Josef Bursík. Založili firmu PROBUR a s pomocí obecního úřadu Pec našli původní lano, saně i oba motory. Jen jim chyběla převodovka. Než ji objevili v sousedním Černém Dole a zařízení opravili, přišel únor 1948 a s ním nedostatek benzínu a hlavně, jak zapsal dobový kronikář, „naprostý nezáměr o soukromé podniky“. Oba pánové místo lyžování na Muldě byli jako národní socialisté „zajištění pro nucené práce“.

Tehdejší význam lyžařské Muldy potvrdila stavba prvního lanového vleku o deset let později. Motor i převodovku měl první kilometrový výtah v Peci z ruského tanku. Investor Správa ROH zadala postavení národnímu podniku Start Praha, ale její systém Richardus se neosvědčil a pokus o provoz v únoru 1957 skončil nezdarem. Dokonce se zřítily některé podpěry. V příštím roce stejná firma postavila pro Tělovýchovná lyžařská zařízení Praha na Zahrádkách a Správu ROH v Muldě dva lanové vleky s elektrickým pohonem a portálovými podpěrami podle rakouského patentu. Zima 1957–58 začala brzy a pod přívalem 1,8 metru sněhu zmizely i dosud nevztyčené podpěry. Dramatickou zimní montáž vleků řídil Vladimír Doleček, který prostřednictvím SKI Pec poskytl redakci bohatou fotodokumentaci dokládající těžké chvíle jeho party. Vleky se podařilo zprovoznit a na Zahrádkách začal 25. ledna 1958 nepřetržitý zimní provoz. Padesát lyžařských sezón proběhlo se třemi různými technologiemi vleku. Trasa od Vlčího potoka k Muldě se kvůli šikmému traverzu neosvědčila, proto původní vlek v roce 1974 nahradil nový výtah v novém směru na Vysoký Svah. Od roku 1993 cvičnou louku se žlabem Muldou obsluhuje vlek s unášecí pro jednoho lyžaře, který zároveň zpřístupňuje okolní boudy a Lučiny. Navíc je upravovaná Mulda nejlepší trasou pro návrat běžkařů z hřebenu dolů do Pece.

Lyžařský areál Ski Pec a.s. patří mezi nejlepší lyžařské sjezdové terény v České republice. Devět vleků a jedna čtyřsedačková lanovka s hodinovou přepravní kapacitou 9520 lyžařů obsluhují dvanáct kilometrů sjezdovek a propojovacích lyžařských cest. Téměř sedm kilometrů sjezdovek má stále zasněžování technickým sněhem, například na nejoblíbenějším Hnědém Vrchu je dvacet sněhových děl a pět sprch. Různé náročné a dlouhé sjezdovky jsou před každodenním provozem perfektně upraveny čtyřmi moderními rolbami. Nadmořská výška trati v areálu je v rozsahu 830 až 1215 metrů. Všechna místa v nižších polohách jsou vybavena zasněžovacími zařízeními. V lyžařském areálu je odbavovací systém, který umožňuje volbu různých druhů jízdenek a zároveň lyžování na kterémkoli zdejším vleku. Pronajmout si můžete bezdotykovou čipovou kartu, kterou jen přiložíte ke čtecímu zařízení a podle potřeb ji v průběhu zimy dobijíte. Pozor, jízdenky koupíte jen u dolní stanice vleků Zahrádky a Javor, kde zaplatíte i běžně užívanými platebními kartami.

Pec pod Sněžkou je širokou škálou ubytování a různě náročných sjezdových tratí, od nejnáročnější černé sjezdovky na Hnědém Vrchu po cvičnou louku na Zahrádkách, velmi vhodným místem pro rodinnou rekreaci. Tomu odpovídá zavedení rodinných jízdenek ve dvou variantách dva dospělí a jedno nebo dvě děti. Na rodinnou jízdenku jezdí dítě pouze za sto korun na den. Pro stále zákazníky lyžařského areálu je výhodná čtrnáctidenní jízdenka platná po celou dobu hlavní sezóny, kdy vás jeden celý den lyžování přijde na 321 korun.

Chcete-li během pobytu poznat všechna čtyři východokrkonoská lyžařská střediska, kupte si skipas Skiarena Krkonoše, zahrnující vedle SKI Pec také hlavní sjezdovky ve Velké Úpě, v Malé Úpě a v Janských Lázních. Na obou sjezdovkách Javoru je nejlepší

a nejdelší osvětlený terén v České republice. Večerní lyžování začíná hodinu po skončení běžného provozu a trvá podle zájmu až do 21 hodin. Na lyžařském vleku Zahrádky III – U lesa je provozní doba nepřetržitá od 9 do 21 hodin.

Kapacita čtyřsedačkové lanovky se po instalaci rozjezdového pohyblivého pásu a posílení pohodlné jednotky zvedla na 1460 lyžařů za hodinu. Snadné nastupování vyhovuje i běžkařům, kteří tudy rádi nastupují na hřebenové túry přes Liščí horu nebo na Krkonosskou lyžařskou cestu u Lesní boudy. Proto každé zimní ráno od 8.00 do 8.15 jede pouze pro běžkaře a pěší.

Lanovka je v provozu i v letní sezóně, turisty a cyklisty vozí v hodinovém intervalu. Skibusy z Trutnova, Janských Lázní, Velké Úpy a třech dalších míst Pece zajišťují k dolní stanici vleků Javor, kromě soboty, kdy kvůli střídání hostů a většímu provozu vozidel končí v centru Pece u autobusového nádraží. V areálu najdete úschovnu zavazadel a lyží, veřejné záchody, skiservis i půjčovny lyží, lyžařské školy, rychlá občerstvení nebo restaurace. Všechny sjezdovky jsou při provozu vleků pod dohledem Horské služby. Jednodenní lyžaři zaparkují zdarma v době od 7 do 22 hodin na části parkoviště Zelený Potok s kapacitou 200 parkovacích míst. Cena týdenního parkování je v Peci 600 korun, denní na ostatních parkovištích stojí 120 korun. Aktuální informace o lyžařských podmínkách v Peci pod Sněžkou získáte nejen prostřednictvím panoramatické kamery na ČT 2 denně od 7.50, ale také na internetových stránkách.

Ski Pec a.s., Pec pod Sněžkou, PSČ 542 21, ředitel František Vambra, tel. vedení areálu 499 736 375 a 499 736 285, fax 499 736 398, provozní doba 9 –16 hodin, od 15. 2. 2009 do 16.30, e-mail: info@skipepec.com, www.skipepec.com.

SKT	Hlavní sezóna 25. 12. 2008 - 29. 3. 2009		Mimo sezóna 1. 11. 2008 - 23. 12. 2008 30. 3. 2009 - 20. 4. 2009	
	dospělí	*děti	dospělí	*děti
1 jízda			40	
5 jízd			200	
1 jízda LD Hnědý vrch			100	
dopoledne 9.00 - 13.00 h.	430	270	360	230
od 11.00 hod.	480	300	390	240
od 12.00 hod.	400	250	330	200
od 13.00 hod.	380	230	300	190
1 den	600	380	500	310
2 dny	1100	590	950	500
3 dny	1600	840	1350	710
4 dny	2050	1090	1750	930
5 dnů	2450	1290	2070	1110
6 dnů	2850	1500	2400	1290
7 dnů	2950	1580	2550	1360
5 ze 6	2500	1310	2100	1120
14 dnů v sezóně			4500	
1 den rodina 2+1	1300		1100	
1 den rodina 2 + 2	1400		1200	
sezóna bez več. lyžování	7000	5000	7000	5000
sezóna s več. lyžováním			9000	
1 den senioři (nad 70 let)			100	
večerní lyžování Javor 17.00/17.30 - 21.00 hod.			250	
sezóna pouze več. lyžování			4000	
večerní lyžování Zahrádky III, Eso, večer do 21.00 hod.			150	

* děti do 10 let

NOVINKY NA LÉTO 2009

Od 1. června, kdy začne letní provoz lanovky na Hnědém Vrchu, bude jen kousek od horní stanice otevřena nejvyšší rozhledna v Krkonoších. Nový cíl pro turisty přiláká jistě i další cykloturisty, kteří si oblíbili snadné výlety na horských kolech do oblasti Liščí a Černé hory. Pro náročnější jezdce vznikne na červené sjezdovce Hnědý Vrch letní Cross freestyleová sjezdová trať pro horská kola a v Peci pod Sněžkou Cross country cyklistický okruh. První český pohár se tu pojede v červenci 2010 a pořadatelé vše směřují k pořádání Cross freestyleového mistrovství světa v létě 2013.

SKIBUS - ZDARMA

TRASA PEC POD SNĚŽKOU - JANSKÉ LÁZNĚ

Pec pod Sněžkou (Javor)	8.15	9.00	9.45	10.30	12.30	14.00	15.45	16.30
Velká Úpa (náměstí)	8.25	9.10	9.55	10.40	12.40	14.10	15.55	16.40
Velká Úpa (Alamo)	8.28	9.13	9.58	10.43	12.43	14.13	15.58	16.43
Křížovatka (hospoda)	8.32	9.17	10.02	10.47	12.47	14.17	16.02	16.47
Temný Důl (Veselý výlet)	8.36	9.21	10.06	10.51	12.51	14.21	16.06	16.51
Horní Maršov (most)	8.40	9.25	10.10	10.55	12.55	14.25	16.10	16.55
Maršov 1 (Prom)	8.45	9.30	10.15	11.00	13.00	14.30	16.15	17.00
Janské Lázně (Lesní dům)	8.50	9.35	10.20	11.05	13.05	14.35	16.20	17.05
Janské Lázně (Lanovka)	8.55	9.40	10.25	11.10	13.10	14.40	16.25	17.10

TRASA JANSKÉ LÁZNĚ - PEC POD SNĚŽKOU

Janské Lázně (Lanovka)	8.15	9.00	9.45	10.30	12.30	14.00	15.45	16.30
Janské Lázně (Lesní dům)	8.20	9.05	9.50	10.35	12.35	14.10	15.55	16.40
Maršov 1 (Prom)	8.25	9.10	9.55	10.40	12.40	14.13	15.58	16.43
Horní Maršov (most)	8.30	9.15	10.00	10.45	12.45	14.17	16.02	16.47
Temný Důl (Veselý výlet)	8.34	9.19	10.04	10.49	12.49	14.21	16.06	16.51
Křížovatka (hospoda)	8.38	9.23	10.08	10.53	12.53	14.25	16.10	16.55
Velká Úpa (Alamo)	8.42	9.27	10.12	10.57	12.57	14.30	16.15	17.00
Velká Úpa (náměstí)	8.45	9.30	10.15	11.00	13.00	14.35	16.20	17.05
Pec pod Sněžkou (Javor)	8.55	9.40	10.25	11.10	13.10	14.40	16.25	17.10

v provozu do 15. 3. 2009

OSNADO ***** SKIBUS *****

690910 Trutnov-Svoboda n.Úpou-Dolní Malá Úpa-Pec p.Sněžkou-Pec p.Sněžkou,JAVOR

Platí od 25.12.2008 do 15.3.2009

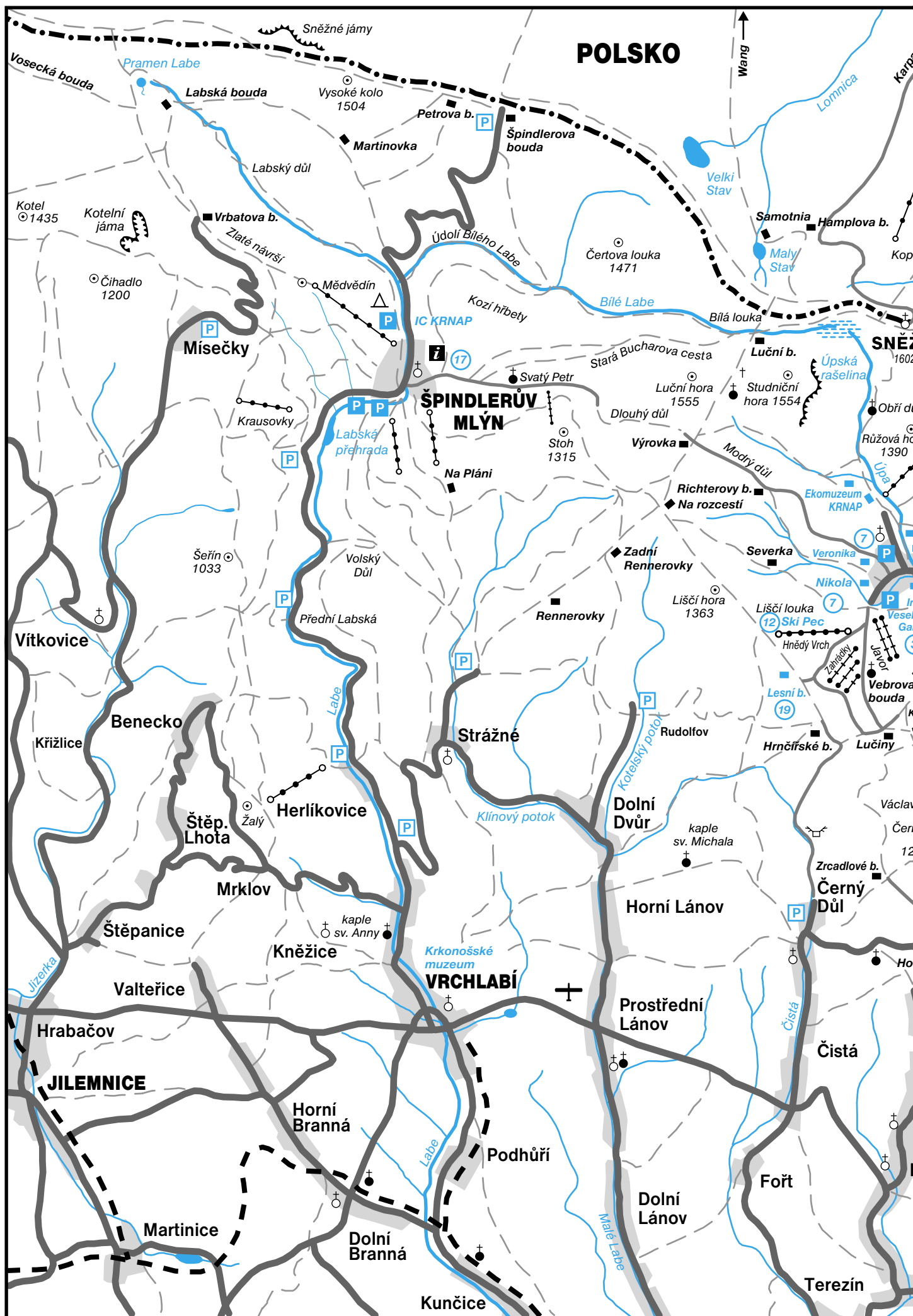
Právem zajišťuje OSNADO spol. s r.o., Nádražní 501, Svoboda n.Úpou, tel.499404778,499404788,informace:499736380,499811286, fax:499404785, http://www.osnado.cz
Linka v režimu zvláštní vztahů linkové dopravy.

Hlavní
sportovní akci budou
závody
světového poháru
veteránů, tedy
**Welt Cup
Master**
28. 2. - 2. 3. 2009
na Javoru.

Očekáváme účast
někdejších skvělých
závodníků z celého
světa.

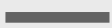
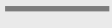
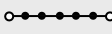
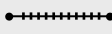
km	Tě	1	3	5	7	9	11	13	15	17	19	21	23	25	27	29	31
0	1	od	Trutnov, Horská, aut. nádr.														
3	2		Trutnov, Hor. Staré Město Zet. louka														
6	3		Malá Bělá, Zet. st.														
11	4		Svoboda n.Úpou, aut. st.														
12	5		Svoboda n.Úpou, Maršov I.														
13	6		Svoboda n.Úpou, Maršov II.														
15	7		Horní Maršov, Maršov III.														
16	8		Horní Maršov, most														
17	9		Horní Maršov, Temný Důl, Veselý výlet														
0	10		Horní Maršov, Temný Důl, Záv.														
0	11		Dolní Malá Úpa, Spálený Mlýn														
2	12		Dolní Malá Úpa, most														
5	13		Pec p. Sněžkou, Velká Úpa, křiž. Malá Úpa														
13	14		Pec p. Sněžkou, Velká Úpa, Vavřinec, Důl														
19	15		Pec p. Sněžkou, Velká Úpa, Barrandov														
20	16		Pec p. Sněžkou, Velká Úpa, nám.														
22	17		Pec p. Sněžkou, Velká Úpa, Terčev														
24	18		Pec p. Sněžkou, aut. st.														
25	19		Pec p. Sněžkou, JAVOR WC														
0	20		Pec p. Sněžkou, JAVOR WC														
1	21		Pec p. Sněžkou, aut. st.														
3	22		Pec p. Sněžkou, Velká Úpa, Terčev														
4	23		Pec p. Sněžkou, Velká Úpa, Barrandov														
5	24		Pec p. Sněžkou, Velká Úpa, Vavřinec, Důl														
6	25		Pec p. Sněžkou, aut. st.														
7	26		Pec p. Sněžkou, JAVOR WC														
7	27		Pec p. Sněžkou, Velká Úpa, křiž. Malá Úpa														
12	28		Dolní Malá Úpa, most														
12	29		Dolní Malá Úpa, Spálený Mlýn														
10	30		Horní Maršov, Temný Důl, Veselý výlet														
9	31		Horní Maršov, most														
10	32		Horní Maršov, Maršov III.														
12	33		Svoboda n.Úpou, Maršov I.														
13	34		Svoboda n.Úpou, Maršov II.														
14	35		Svoboda n.Úpou, aut. st.														
17	36		Trutnov, Horská, aut. nádr.														
22	37		Trutnov, Hor. Staré Město Zet. louka														
25	38		Trutnov, Horská, aut. nádr.														

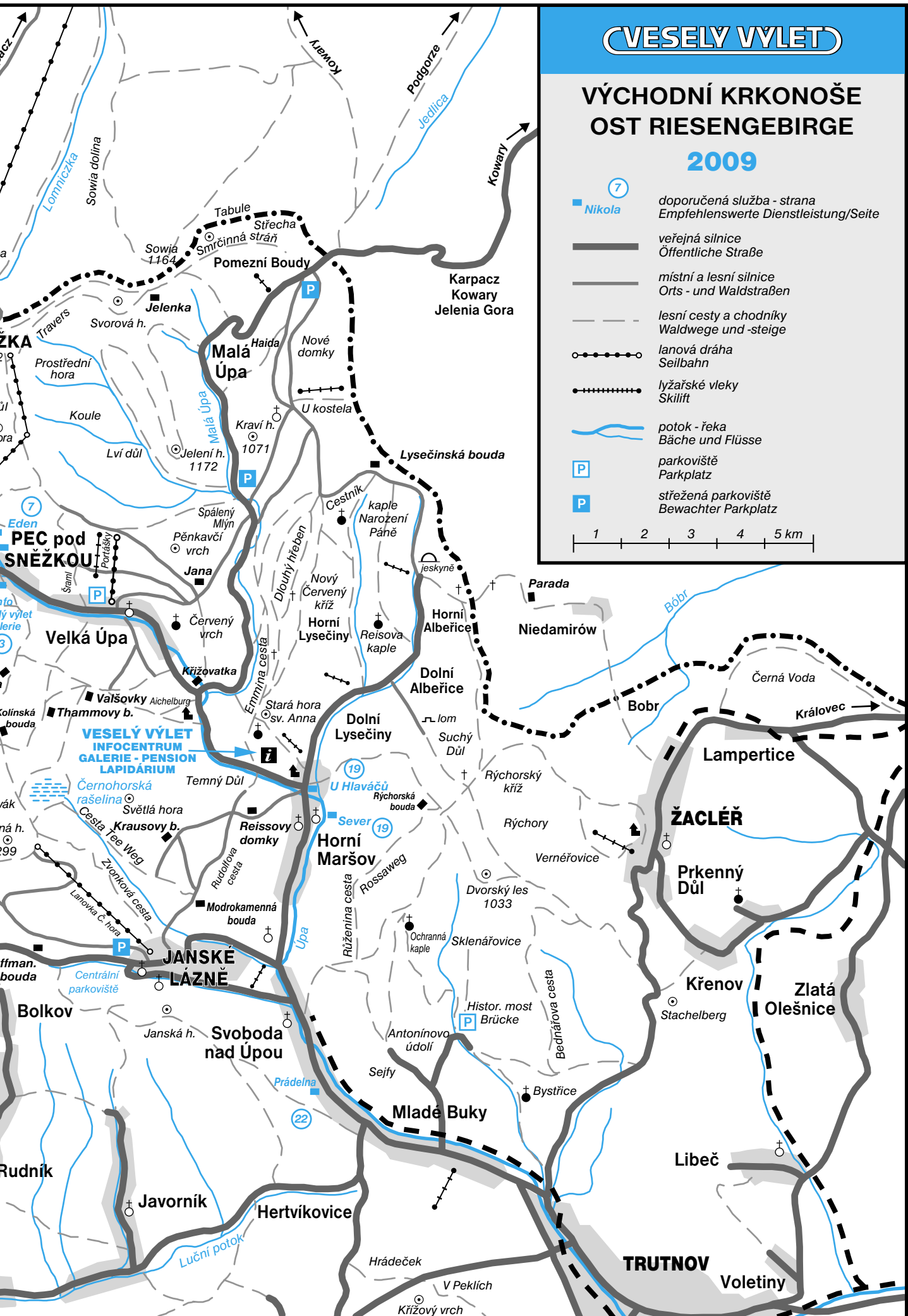
Provozovatel si vyhrazuje právo na změnu jízdního řádu v případě nepříznivých povětrnostních a sněhových podmínek a dále pro případ nesplnění veřejných komunikací.
Doprava určena pouze pro zakazníky a smluvní partnery střediska SKI PEC a.s. a Skiport Velká Úpa
Vždy v sobotu spoje 2 až 38 začínají v zastávce Pec p. Sněžkou, aut. st. v nomenovaných časových polohách, v opačném směru spoje 1 až 31 v této zastávce ukončeny
výhovka místo časových nomenovaných údajů - spojuje jiným směrem
občerstvení, restaurace v objektu lanovky

VÝCHODNÍ KRKONOŠE OST RIESENGBERGE

2009

- **Nikola** doporučená služba - strana
Empfehlenswerte Dienstleistung/Seite
 - veřejná silnice
Öffentliche Straße
 - místní a lesní silnice
Orts- und Waldstraßen
 - lesní cesty a chodníky
Waldwege und -steige
 - lanová dráha
Seilbahn
 - lyžařské vleky
Skilift
 - potok - řeka
Bäche und Flüsse
 - parkoviště
Parkplatz
 - střežená parkoviště
Bewachter Parkplatz
- 1 2 3 4 5 km

FENOMÉN KRKONOŠSKÝCH SANÍ

Sjezdům na saních rohačkách od hřebenových bud se před více než sto lety říkalo "zimní sport". Koník zapřažený k saním vyvezl hosty ze Špindlerova Mlýna k Petrově, Moravské, Davidově, Bradlerově, Martinově, Medvědí či Misečné boudě nebo k jedné ze tří Špindlerových bud ve Slezském sedle. Malou zajímavostí bylo otáčivé sedátko s opěradlem na některých saních. Při cestě nahoru seděl turista zády ke směru jízdy, snad aby se nemusel dívat na koňský zadek, před sjezdem se otočil čelem vpřed. Za velkých mrazů průvodce přikryl svěřené „sportovce“ dekou ozdobenou názvem cílové boudy. Přidal ještě ohřívací vak naplněný horkou vodou a navrch kožich. Propagátor zimních Krkonoš Berthold Lessenthin napočítal v sezóně 1899 – 1900 v celých horách v provozu nejméně 3930 turistických rohaček a téměř 6000 sportovních saní, zkráceně zvaných sportky. Petrova a Špindlerova bouda měly v tu dobu k dispozici okolo dvou stovek rohaček, ale za jediný den k Petrovce z české a německé strany přijíždělo až dva tisíce zapřažených saní, k tomu stovky sportovních sáněk. Některé se totiž vracely i několikrát za den. O službu byl takový zájem, že si hosté zajednávali pořadí a termín hned po příjezdu na vlakovém nádraží ve Vrchlabí. Dobré hotely a boudy nabízely k ubytování i zajištění jízd na rohačkách. Sáňkařský výlet byl spojený s posezením ve vytopené hřebenové boudě u dobrého jídla, horkého vína či grogu doplněného tancem s živou muzikou. Více než třicet let představovalo sáňkování hlavní atrakci pro zimní hosty Špindlerova Mlýna. Primát patří Pomezním Boudám, kde kli-

enty vozili na rohačkách již od roku 1815. Ve Špindlerově Mlýně našly turistické rohačky hojně uplatnění brzy po roce 1860. Sáňkování podpořilo zavedení pravidelné zimní sezóny a tím i nové stavební aktivity v horách. Petrovka, bouda s nejdelší sáňkařskou historií, vděčí za unikátní architektonickou podobu nejen osvětlenému majiteli Vincenzi Zineckerovi, ale především ziskům jeho rodiny z mnohaletého zimního provozu. Špindlerův Mlýn měl nejen vhodné terény pro sáňkařské dráhy, ale především solventní klientelu. Sáňkování jako služba pro hosty se tu udrželo až do třicátých let. V roce 1925 stálo vyvezení jedné osoby na rohačkách k Moravské či Petrově boudě stejně jako ke Špindlerovce padesát korun, následný sjezd řízený horalem třicet. To bylo dohromady více, než plná penze v hotelu. Rohačkový výlet k boudě u Sněžných jam přišel hosta dokonce na 190 korun. K večerním a nočním jízdám si průvodce připočítal padesátiprocentní příplatek. Každý provozovatel saní potřeboval platnou licenci, jeho jméno bylo uvedeno na sedátku pro hosta, slezští průvodci měli štítek i na čepici. Při nedodržení zveřejněných cen si hosté mohli stěžovat na obecním úřadě. Hlavními provozovateli bývali majitelé velkých hřebenových bud. Nejvíce saní jezdilo na přelomu století mezi Hübnerovou boudou a Kowarami přes Pomezní Boudy, celkem 720 rohaček a neuvěřitelných 1600 sportovních sáněk. Velký zájem o jízdy byl i v dalších místech na severní straně hor. Do Karpacze sjíždělo denně od Hampelovy boudy a Boudy Prince Jindřicha 680 velkých a 950 malých sáněk. Mezi Novou Slezskou boudou a Sklarskou Porebou Lessenthin napočítal 600 rohaček a v hlavní sezóně až 700 sportek. Přejezd ze Špindlerova Mlýna do Jagniatkówa přes Petrovku nebo přes Špindlerovku do Przesieky byl v tu dobu kromě túry na vrchol Sněžky nejdražším výletem. Výjimečnost sáňkování zastínilo až masové rozšíření lyží po roce 1910, ale starší a bohatší „sportovci“ zůstali u rohaček a sportek, stejně jako pan Gustav z titulní strany.

O rohačkách se v historických pramenech píše jako o jedné z pomůcek, kterou si v 16. století přinesli s sebou z Alp holzknechti, tedy dřevařští pacholci naverbovaní do Krkonoš pro těžbu dřeva. Tedy oni si přinesli znalost, jak zvláštní sáně vyrábět. Na sanice použili javor, rohy vyřezávali z břízy, která se vahu sněhu během růstu na prudkém svahu sama ohýbala. Přírodní tvarování dřeva bránilo praskání a rohy držely tvar i během řízení naložených saní. Nejpevnější krátké a perfektně profilované sloupky byly z houževnatého jasanu. Korbu tvořily subtilní prvky z lehké břízy (více VV 11/1998). Při cestách do míst odkud mohli zakladatelé horských osad středních a východních Krkonoš před čtyřmi sty lety přijít, hledám podobné předměty v knihách, na pohlednicích, v muzeích i kolem hospodářských stavení. Velké saně s rohy jsem viděl v Tyrolsku, Korutanech, Jižním Tyrolsku dokonce i ve walliské části Švýcarska. Některé jsou podobné, ale konstrukčně se od krkonošských přece jen liší. Zatím nejpodobnější rohačky jsem našel v Bad Aussee v západním výběžku Štýrska. Mají podobně opracované sloupky mezi sanicemi a nosným rámem, který s rohy spojuje stejně tvarované kování. Autentické je provedení rohů a jejich napojení na sanice. Víme nejméně o jednom místě v Krkonoších kolonizovaném holzknechty z této části Rakouska, proto je příbuznost rohaček pravděpodobná.

S rohačkami u Petrovy boudy, vyzadu pod Malým Šišákem je další cíl sáňkařů Špindlerova bouda, 1938

Ovšem ty ausseerlandské mají pouze dva páry sloupků, na rozdíl od třech párů u krkonošských saní. To není až tak výrazná změna za tři sta let izolovaného vývoje. Podobnost platí především pro menší rohačky určené ke svážení konví s mlékem, sena z hřebennových seníků nebo upravených pro turisty. Více se liší velké alpské a krkonošské rohačky určené pro svážení dřeva. Naše jsou mnohem delší, ovšem způsob svážky měli dřevaři docela stejný. Viděl jsem film z roku 1959 o svážení dřeva na rohačkách v Altaussee. Kdyby scény nerámovaly dvoutisícové vrcholky Alp, vypadalo by to jako před půlstoletím na cestách ve Volském Dole nebo Svatém Petru.

V Krkonoších turisté jezdili také na jednomístných sportovních sáňkách. Měly svou charakteristickou konstrukci vycházející z prvků rohaček. Základ tvořily dva nosné páry sloupků začepovaných do sanic, které se vpředu mírně zvedaly k propojení se sedacím rámem. Tedy žádné krouceniny jako u cizích nebo pozdějších typů. Kdysi početné a dnes zmizelé sportky vidíte i na titulní fotografii vedle rohaček. Rohatě sáně jako někdejší specialitu Krkonoš dnes používají jen hajní při navážení sena do krmelců a občas i někteří chalupníci. Tisíce rohaček se rozpadly nebo prošly komínem, ale mějme na paměti, že se zasloužily o otevření druhé sezóny a přispěly k vytvoření neznámějšího zimního střediska v Česku, Špindlerova Mlýna.

Tradice sjezdů z horských svahů na saních se do Špindlerova Mlýna vrátila před osmi lety obnovením provozu sáňkařské dráhy od Špindlerovy boudy.

Místo koníka vás denně v půlhodinových intervalech v době od 10 do 16 hodin vyveze z náměstí do Slezského sedla vyhrátý autobus. K dispozici je až 130 sportovních saní, které se konstrukčně podobají těm historickým, jen jsou nižší a mají měkké sezení. Denně upravovaná čtyřkilometrová dráha vede po stejné trase, jako před více než sto lety. Pro večerní provoz je v celé délce osvětlená malými reflektory, za tmy vyjíždí autobus vždy v 18, 19 a 20 hodin. Vaše jízda skončí u Divčí lávky, odkud vede promenáda kolem Labe do centra Špindlerova Mlýna.

Neorganizované sáňkování si vyzkoušejte na kdysi nejslavnější trase. Ještě v roce 1948 se tu pořádalo mistrovství Československa v jízdě na saních. Linkovým autobusem vyjedte ke Špindlerovce a po hraniční cestě projděte k bohužel uzavřené Petrově boudě. Tady začíná pravidelně zásobovacími rolbami a lyžaři uhlazená, žlutě značená cesta do Špindlerova Mlýna. Jedte opatrně, trasa je obousměrná. Brzy minete otevřenou a námi doporučenou Moravskou boudu, v polovině projedete kolem právě zbořeného Davidovy boudy a ještě před Divčí lávkou se spojte s trasou od Špindlerovky.

Více se dozvíte v **Turistickém informačním centru, TIC Špindlerův Mlýn, Svatopetrská 173, PSČ 54351, telefon 499 523 656, fax 499 523 818, e-mail: tic@mestospindleruvmlyn.cz. Sídli v budově Městského úřadu, je otevřené denně od 8.30 do 17 hodin. V českém, německém, anglickém a rus-**

Sportovní sáňkaři na výtahu pod hotelem Krakonoš, 1910

kém jazyce tu získáte informace o městě, turistice, lyžování, čerstvé zprávy Horské služby a Správy KRNP. TIC je na městském úřadě v centru Špindlerova Mlýna jen 20 metrů od hlavní silnice do Svatého Petra. Dům je trochu zakrytý dvěma velkými obrazovými mapami města a okolí.

www.mestospindleruvmlyn.cz

Konečná stanice současné sáňkařské dráhy je U Divčí lávky.

„To je báječné“: nejčastější věta slychaná od Stanislava Ondráčka dobře vystihuje životní postoj učitele ze Svobody nad Úpou. Přes pusu dostal mnohokrát kvůli kritice nadřazených, politickým provokacím a hlavně přemíře aktivity, ale optimismus nikdy neztratil. Po každém setkání máme chuť zase něco udělat. Zlí jazykové říkají, že toho hodně nedodělal, ale my víme, že kdyby každý stihl jen část z jeho aktivit, byl by život pestřejší. Standa se narodil v roce 1932 v obci Těrlicko na Těšínsku a první silné vzpomínky má na rozbitá okna od polských sousedů, kteří v září 1938 dávali najevo odpor k Československu. O měsíc později do vsi vtrhla polská armáda, rodina sbalila peřiny, pecen chleba a psací stroj, během patnácti minut ujížděla autem se zhasnutými světly do vnitrozemí. To byl začátek ze Standových sedmadvaceti přestěhování, která dodnes zažil. První třídu absolvoval v pěti různých školách, ale mnohem více na něho působilo prostředí kantorské rodiny. Učiteli byli všichni, oba rodiče, jejich sedm sourozenců, sestra a dvě Standovy pozdější manželky. Dobrým kantorem, jak učitelům zásadně říká, je i on sám. Otce Stanislava potrestali jako národního socialistu a aktivního sokola v létě 1951 přeložením do pohraničí. S manželkou Emilií nastoupili ve Velké Úpě. Později vedli šestnáct let výuku v dětské ozdravovně v Peci a ještě ve Svatém Petru. Sportovně založený Standa dojížděl nejprve do gymnázia v Hradci Králové a potom na tělovýchovnou fakultu do Prahy a pak do Brna. Během studií vyzkoušel vedle svých hlavních vytrvalostních disciplín všechny možné sporty. O jeho zadržení polskou pohraniční stráží při tréninku na běžkách u Luční boudy jsme už psali (VV 29/2007). Kvůli kritice režimu a sporům hned s prvním ředitelem školy v Trenčíně, kam byl po studiích umístěn, skončil ve výrobě v železárnách. V šedesátých letech se vrátil k učitelství v Horním Maršově a hned zorganizoval stavbu prvního lyžařského vleku, dřevěných lodí pro letní výcvik, výrobu mantinelů pro kluziště, nákup třiceti sportovních saní, založil známý závod Běh o cenu Krkonoš. Peníze sehnal často velmi kuriózně, tak jako později mnohokrát při organizování stovek dalších sportovních akcí pro děti. Už tehdy se ukázalo, že umí nejen žáky vychovávat k velkým výkonům, ale pro ně vytvořit také podmínky. Ještě v Maršově s dětmi hrál pálkovací hry, ovšem teprve po vynuceném přeložení na školu do sousední Svobody nad Úpou v roce 1968 přišla Standova softbalová léta. Původně americkou hru naučil děti ve všech třídách a brzy začaly soutěže se sousedními Mladými Buky,

kde tělocviky vedl kolega Ivan Hrabě. Za pár let byly dětské a později juniorské softbalové týmy ze Svobody a Buků velkým pojmem. První turnaj Standovi světenci vyhráli bez rukavic na metách. Na zápasích v Praze Standa poznal trenéry z Holandska a Itálie a ještě za totality dokázal odjet na několik turnajů s padesáti dětmi do ciziny. Po převratu se softbal a později baseball rozjel na plno. Těsně před odjezdem jeho týmů na turnaje do USA odešel hlavní sponzor, Standa přesto zarískoval a děti na zájezd vypravil. Sám zůstal doma a sháněl peníze. Nakonec letenky po příměluve holandských přátel uhradila samotná letecká společnost. Myslím, že kdyby Standa podnikal, brzy by zbankrotoval, stejně jako Swiss Air, která cestu mladých pákárů z Krkonoš do USA zaplatila. I přes tradiční ústrky od pražských funkcionářů vůči „vesničanům“ se Standovi hráči prosadili do výběrů a reprezentace. Na cesty do USA, Japonska a států Evropy nikdy nezapomenou. Řada z nich dostala dobrodružné

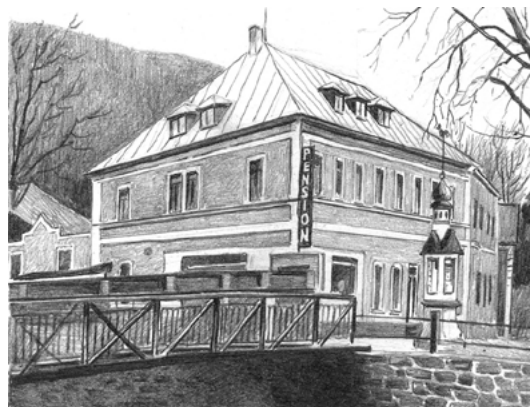
cestování do krve a svému kantorovi se hlásí z celého světa. Naposledy námořník Martin Duda z plachtění po Pacifiku nebo Filip Procházka z cesty Amerikou. Aby zdejší děti dohnaly svět, zařídil hlavně s manželkou Helenou v devadesátých letech pro Svobodu několik amerických učitelů baseballu a také postupně čtyři učitele angličtiny z Velké Británie.

K představení Standy ve Veselém výletu nás nevedou jeho sportovní a trenérské úspěchy, pro nás je především fotograf a publicista. Když se kdysi přistěhoval s novou rodinou do našeho domu, přestože nejsme příbuzní, brzy jsme mu s bráchou říkali strejdo. Najednou tu bylo živo, zastavovali se zajímaví lidé, na zahradě vzniklo hřiště, ukázal nám práci ve fotokomoře vytvořené ze špajzu. Když se pak odstěhoval, zbyly na půdě desítky zajímavých fotografií třeba z invaze Rusů v roce 1968, momentky z hlavní maršovské ulice, soutěže lesníků v nakládání dřeva na auto a hlavně desítky snímků dokumentující naše dětství. Bohužel Standa takto trousil svůj archiv i při dalším stěhování a my dnes naléháme, aby se zastavil a zbylé tisíce snímků zpracoval. Znovu jsme se potkali v listopadu 1989 a Standa po prvních bouřlivých týdnech mohl s přáteli vydat 8. ledna 1990 první číslo týdeníku Svoboda fórum. Během dalších osmnácti let bez jediného vynechání, přestože učil, byl místostarostou, pořádal turnaje a měl rakovinu, udělal ještě dalších sedm stovek vydání. Tedy přesně 698. Psal, fotil, obíhal spolupracovníky, tiskl cyklostylem a později na stolní tiskárně, skládal a roznášel. Kompletní soubor má asi jen redakční kolega Antonín Tichý, ale na informační servis a často ostré komentáře ve stylu padni komu padni si místní lidé zvykli. Nebál se otevírat nepopulární témata, až vedení radnice došla trpělivost a přeměnila Svoboda fórum nejprve na čtrnáctideník a pak měsíčník. Standa reagoval po svém a založil vlastní internetový týdeník Svobodský expres. Právě mi mailem přišlo 45. vydání. Navíc ještě připravuje verzi pro Mladé Buky. Tak máme každý týden v počítači přehled událostí, novinek a programů z Úpského údolí. K tomu vážený přítel Veselého výletu Standa Ondráček stihne několik hodin týdně učit, vede tělovýchovné kroužky a zapojuje děti do zajímavých projektů. Mnohé z dějin sudetského kraje žáci pochopili až při práci na stále otevřeném projektu Odkud přicházíme, kde žijeme a kam směřujeme. K tomu můžeme jen dodat, že je to báječné.

Pension U Hlaváčů

Dominantou náměstí v Horním Maršově je historický dům, který nechal v roce 1855 jako sídlo okresního soudu postavit hrabě Berthold Aichelburg. Dnes je tu pension U Hlaváčů s kvalitním ubytováním se snídaní ve dvoulůžkových pokojích s koupelnou a možností přistýlky. Ve společenské místnosti je malý bar a televize. K objektu patří krytý bazén s celoročním provozem. Parkování je zajištěno v uzavřeném dvoře u pensionu. V přízemí domu je vedle samoobsluhy specializovaná prodejna Cash and Carry Pilsner Urquell s celým sortimentem pilsněského pivovaru včetně Radegastu a Kozla. Pivo v sudech, lahvích a plechovkách odtud rozvážejí po celých východních Krkonoších. Obchod je otevřen od pondělí do pátku v době 8 - 12 a 12.30 - 16 hodin, v sobotu od 8 do 11.

Pension a obchod s pivem U Hlaváčů, Horní Maršov, Bertholdovo náměstí 68, PSČ 542 26, tel.: 499 874 112, e-mail: hlavac@iol.cz, domluvíte se i německy.

Středisko SEVER

Čtrnáct let působí v Horním Maršově Středisko ekologické výchovy a etiky Rýchory SEVER. Hlavním sídlem nevládní neziskové organizace je část budovy nové základní školy. Zde probíhají celoročně pobytové programy pro žáky základních škol, studenty středních a vysokých škol, učitele a další zájemce o ekologickou výchovu. K programu patří exkurze po Krkonoších, činnost vedoucí k rozvoji spolupráce, terénní pozorování přírody, výtvarná tvořivost, diskuse, simulační hry a jiné. K dispozici je ubytování pro třicet lidí, celodenní stravování, společenský sál, kuchyňka, knihovna a videotéka. Domluvíte se zde anglicky a německy. Středisku SEVER patří také budova bývalé fary v Horním Maršově, kde rozvíjí projekt DOTEK – Dům obnovy tradic, ekologie a kultury. Pořádá výtvarné a řemeslné dílny, společenské akce, koncerty, ukázky horského hospodaření, festivaly alternativní kultury a podobné aktivity. SEVER organizuje také letní tábory a osvětové akce pro veřejnost. Program akcí pro učitele a pro veřejnost najdete na webových stránkách.

Středisko SEVER, Horní Maršov 89, PSČ 542 26, tel. a fax: 499 874 280, 739 203 205, e-mail: sever@ekologickavychova.cz, <http://www.sever.ekologickavychova.cz>

Lesní bouda

Jedna z nejznámějších krkonošských samot stojí na hranici Černého Dolu (5 km) a Pece pod Sněžkou (3 km) v nadmořské výšce 1104 metrů. Nabízí ubytování různé kategorie od turistického typu po apartmány s kompletním vybavením. Horský hostinec s celodenním a téměř celoročním provozem navštěvují běžkaři, cyklisté a turisté, sjezdaři sem snadno sjedou od horní stanice lanovky Hnědý Vrch. Stejný výlet s využitím lanovky je oblíbený i v létě. Přes Dolní Dvůr k Lesní boudě dojede i autobus se seniory nebo s dětmi na školu v přírodě. U boudy je letní bazén a venkovní vířivka s krásným výhledem. V zimě se volejbalové hřiště změní na nejvýše položené kluziště v České republice. Zvláštností Lesní boudy je malé horské hospodářství na okolních loukách. V létě je na farmě okolo patnácti kusů zvířat, krávy tu zůstanou jen do října, kozy a ovce přezimují v hospodářském dvoře. Původně sportovní učitelka a dnes šikovná boudařka Markéta Kreiplová vás zve na příjemné letní posezení na zápraží boudy s výhledem do kraje či na pasoucí se zvířata. V restauraci můžete vybírat ze zajímavé nabídky typických místních jídel nebo vychutnat krkonošské sýry a výrobky z koziho i kravského mléka.

Lesní Bouda, ač v Peci pod Sněžkou, má poštovní adresu: Černý Důl čp. 187, PSČ 543 44, majitelka Markéta Kreiplová, tel., fax: 499 896 343, mobilní 602 148 099, e-mail: info@lesnibouda.cz, www.lesnibouda.cz, příznivé ceny, domluvíte se i německy.

V roce 1939 se vyfotografovala před chalupou čp. 12 v Černé Vodě patřící k Horní Malé Úpě rodina Stefana Patzelta. Tehdy ji nenapadlo, že o šest let později navždy opustí svůj domov. Fotografii nám v dubnu 2008 poslala paní Rosl, na snímku děvče vlevo. Jistě netušila, že se právě v té době praprapravnuk jejího dědečka Josefa Patzelta stal starostou Malé Úpy. Před dvěma sty lety Patzeltové obývali jen jednu chalupu pod kostelem, před sto lety kromě čp. 12 ještě chalupu čp. 92 u cesty mezi novou a starou Reněrovkou. Dnes má starosta Jan Patzelt naproti staré chalupě pension U kostela 113.

OBČANÉ S VOLEBNÍM PRÁVEM

Prezidentem Spojených států amerických je poprvé afroameričan. Před půlstoletím nemyslitelná věc nám připadá úplně normální. Od předčasných voleb v březnu 2008 je starostou horské obce Malá Úpa Jan Patzelt. Myslím, že je prvním starostou v Krkonoších, který má kořeny v starousedlé sudetoněmecké rodině. Před padesáti lety zcela vyloučená věc nebyla při jeho zvolení vůbec podstatná. V Malé Úpě žijí poslední čtyři rodiny českých Němců, kromě Patzeltů ještě Mohornovi, Sagasserovi a Wondráčkovi. Jejich původ je už jen nostalgickou připomínkou starých časů. Po druhé světové válce v Malé Úpě zůstalo 14 rodin dřevařů, kteří měli zajistit těžbu a hlavně svážení dřeva na saních rohačkách. Nikdo z nových osídlenců totiž tak těžkou a nebezpečnou práci nedokázal nebo nechtěl dělat. Všichni dřevaři udržovali ještě několik desítek let horská hospodářství s krávy a vyzkoušeným, ovšem velmi namáhavým způsobem hospodaření. Jejich děti v prvních poválečných letech nedostaly šanci studovat, ale postupně se vmísily do většinové společnosti. Když už dřevaři nezvládali hospodaření, mladí s jiným ekonomickým zájemem tradiční způsob života opouštěli a odcházeli z Malé Úpy. Někteří se po roce 1968 vystěhovali do Německa. Díky posledním vytrvalcům, hospodářům Sagasseroi, Mohornovi, Patzeltovi či Wondráčkovi, jsme poznali osvědčený způsob horského hospodaření, než v září 1989 zaniklo i to poslední. Vysídlení původních obyvatel a změna způsobu života přeměnila Malou Úpu na obec s převahou chalupářského a rekreačního bydlení.

Před sto lety žilo v Dolní a Horní Malé Úpě celkem 1126 obyvatel ve 212 chalupách, tedy přes pět lidí na jedno stavení. Dnes je

ve 225 domech trvale přihlášeno 140 lidí a dalších asi sedmdesát boudařů tu žije bez trvalého bydliště. V obci je méně lidí, než domů. Kvůli udržení bytu ve městě, nesouhlasu majitele boudy či obavy z úřadů se někteří dlouhodobě bydlící nechtějí stát občany s místním volebním právem. Přesto od roku 1991 stoupl počet trvale usazených obyvatel o osmapadesát, to je o 75 procent. Jistě jeden z nejvyšších nárůstů v České republice, ale Malá Úpa zůstává stejně rekreační obcí. K udržení lidí nejen v Malé Úpě mohla ještě více přispět privatizace podnikových rekreačních zařízení přímým prodejem správcům. Ve většině případů takový způsob dopadl dobře a pomohl k vytvoření dobrých služeb. Příkladem jsou maloúpské boudy a pensiony Grizzly, Věra, U dolu, U Malých, U Wondráčků a další. Úspěšnost služeb a osídlení je u jinak zprivatizovaných výrazně horší.

Nově přichozí obyvatelé si pracovní dělí do tří skupin s označením SLUŽBY, PRŮDUŠKY a PENSION NA HORÁCH. Nejvíce nových lidí do Malé Úpy přijde pracovat do SLUŽEB v cestovním ruchu, ale protože nezískají vlastní bydlení, většinou se zase brzy odstěhují. Někdejší zotavovny ROH i nově vzniklé pensiony a boudy počítají s ubytováním pro personál, který není možné v obci najmout. Kromě bytu správce či majitele to bývají malé komůrky na přespaní. Přesto i z takto přichozích se v posledních letech stali občané Malé Úpy s volebním právem. Příkladem je rodina Jaroslava a Drahoslavy Cibulkových, která přišla na podnikovou boudu a později si koupila jinou chalupu na bydlení. Do služeb přišel také dnešní maloúpský záchranář Horské služby Tomáš Kopecký, který si s rodinou na Pomezních Boudách nedávno postavil roubený dům. Větší naději přílivu nových obyvatel do horské obce je touha městských lidí změnit životní styl. Finančně alespoň trochu zajištění najdou odvahu a z nabízených realit si vyberou svůj PENSION NA HORÁCH, i když mají často romantické představy. Na Pomezních Boudách si v nadmořské výšce tisíc metrů někteří postavili nové domovy, ale nevydrželi tvrdé podmínky a možná i odloučenost od městských vymožeností. Ovšem z několika se stali opravdoví horalé. Příkladem je Pavel Hofman z boudy Jelenka v nejvyšší položené obydlené místě Malé Úpy. Nemá sice zdejší volební právo, ale poté co se tu usadil, zásadně zlepšil službu v celoročně otevřené hřebenové boudě. Jiným příkladem je nový člen zastupitelstva Karel Engliš, jehož rodina dobře vede pension Blesk a inženýr ještě pracuje ve své pražské firmě. Nutno dodat, že se přiznal do rodiny jednoho z nejdéle sloužících boudařů východních Krkonoš Jirky Šámala, proto dobře věděl, do čeho jde. Do stejné skupiny řadím ještě majitele chalup, kteří přemění vikendový na trvale obývaný dům. Například Lucie Solařová jezdila dlouho do rodinné chalupy nad pensionem Permoník, až tu zůstala a je trvalým obyvatelem Malé Úpy. Moderní technologie, třeba internet pro kancelářskou práci na dálku, stroje k pohodlnějšímu zásobování v zimě, mobilní telefony ke spojení s dětmi při jejich cestě ze školy, mohou přispět k většímu zabydlení zatím po většinu roku prázdných chalup. S tím souvisí kvalita života, kvůli které se vyplatí snášet nevýhody bydlení na horách. Našími novými sousedy se stávají lidé, kteří si vážící možnosti vyjít kdykoliv na procházku do lesa, vidět nebo plně hvězd, užívat si ticha, ve volné chvíli se třeba jen na hodin-

ku projet na lyžích nebo na kole, prožívat změny ročních období a v neposlední řadě žít v absolutně čistém povětří. V Malé Úpě ovzduší neznečišťují lokální ani dálkové zdroje. Proto se tu usadilo několik mladých rodin, jejichž děti měly nemocné PRŮDUŠKY. V krásné chalupě po rodičích se v Nových Domcích zabydlela překladatelka Veronika Kroutilová, k rozhodnutí jistě přispěla i péče o zdraví syna Sebastián. Manželé vysokoškoláci Zuzana a Pavel Semerádovi si kvůli dětem koupili pension Permonik v Dolní Malé Úpě, kam teď zvou na ozdravné pobyty dětské skupiny a rodiče s dětmi. Pro ně připravují zajímavé programy. Paní Zuzana se aktivně zapojila do života obce, zorganizovala jednu z volebních kandidátek, připravila projekt Pohádková cesta, který již s pomocí obce realizovala. V letním vydání Veselého výletu děti na trasu plnou pohádkových postav a povídaní jistě pozveme. Mladým lidem brání k přestěhování na hory vysoké ceny nemovitostí. Ovšem právě teď je v nabídce řada horských domů různé kategorie za klesající ceny. Proto je dobrý čas najít odvahu stát se místním občanem. Ještě poznámka na závěr. V loňských předčasných volbách v Malé Úpě do sedmičlenného obecního zastupitelstva kandidovalo 29 lidí ze 106 registrovaných voličů. O post v zastupitelstvu se tak ucházela skoro třetina obyvatel s volebním právem. Maloúpským není dění v horské obci lhostejné.

ZIMNÍ NABÍDKA MALÉ ÚPY

V lyžařském areálu U kostela, který má možnosti technického zasněžování a večerního lyžování do 21. hodiny jsou v provozu čtyři vleky. Kilometrový vede až na vrchol Pomezního hřebene s nádherným výhledem ke Sněžce a hlavnímu krkonošskému hřebenu. Z Pomezních Bud sem každých osm minut zajiždí skibus. Začátečníci a děti najdou jen kousek pod Pomezními Boudami dobrou cvičnou louku a vlek Hýbnerka. Ze stejné louky vychází pětikilometrový běžecký okruh Haida upravovaný pro klasiku i bruslení Správou KRNAP. Hned za hranici začínají na Pomezních Boudách na polské straně upravované turistické lyžařské stopy. Na českou stranu vede od centrálního parkoviště hlavní běžecká Krkonošská lyžařská cesta. Přes Alberice, Rýchory, Maršov, Černou horu, Pec, Liščí horu, Špindlerův Mlýn, Zlaté návrší míří až do Harrachova. V přímém směru měří 80 a se všemi odbočkami téměř 530 upravovaných kilometrů. Oblíbený nenáročný úsek v Malé Úpě prochází po lesní cestě nad Novými Domky, přes Rennerovy boudy ke kostelu a dál k Cestníku. Alternativní aktivity bez lyžování najdete především ve sportcentru High 1050 na Pomezních Boudách. Centrum umožňuje školním i malým skupinám zahrát si kvalitní ricochet, tenis, fotbal, volejbal, nohejbal, basket, využít moderní posilovnu, saunu a vířivku. Doporučujeme zajistit si předem rezervaci v sousední Pomezni boudě.

Město Kowary a obec Malá Úpa pořádají tradičně druhou sobotu v březnu, letos 14. 3. dopoledne, VIII. Mezinárodní sjezd rohaček. Podle sněhových podmínek se bude sjíždět z Pomezních Bud na polskou nebo českou stranu. Loni jezdily dvojice v závodě na čas po hraniční cestě z Pomezního hřebenu. Více se dozvíte v infocentru, kde je stálá expozice z historie Malé Úpy a navíc tu najdete směnárnu, veřejný fax a internet, bezplatné

Pravidelní účastníci Mezinárodního sjezdu na rohačkách v Malé Úpě lesníci Ladislav Sedláček a Milan Vích.

WIFI připojení, kopírování včetně barevného, informace o ubytování, rezervace ubytování v Malé Úpě, ale třeba i v Praze, prodej map, knih, suvenýrů, dárků a malého občerstvení, můžete si tu objednat instruktora lyžařské školy, taxi, rezervaci skibusu pro větší skupinu, k nahlédnutí jsou jízdní řady i pro polskou stranu východních Krkonoš.

Informační centrum Malá Úpa, Pomezní Boudy, PSČ 542 27, tel.: 499 891 112, e-mail: info@malaupa.cz, je otevřené denně v létě od 9.30 do 17.00, v zimě od 8.00 do 17.00 hodin. Dobře se tu domluvíte i německy.

www.info.malaupa.cz

Krista s maminkou Frantizkou Sagassarovou věnovaly do expozice v informačním centru Malá Úpa dřevařské rohačky Raimunda Sagassera.

KITL ŠLÁFTRUŇK – PĚKNÝ DÁREK Z KRKONOŠ

Doktor Jan Josef Antonín Eleazar Kittel (1704 - 1783) byl slavný lékař z pomezí Jizerských hor a Krkonoš, prokazatelně léčil pacienty i ve východních Krkonoších. Pro své neobyčejné léčebné schopnosti, ochotu pomáhat chudým a především velké bohatství byl již za svého života podezírán ze spolčení s ďáblem. Jeho léčení bylo tak proslavené, že si o něm do deníku zapsal poznámku sám císař Josef II., který Kittela v jeho domě v obci Krásná navštívil. Kromě vzácné receptury nám po doktoru Kittelovi zůstaly dodnes některé památky. V Krásné navštívte jeho dům, pro svou velikost zvaný Burk (tedy hrad), nebo kostel sv. Josefa postavený na Kittelovy náklady, prý kvůli jeho vykoupení ze smlouvy s ďáblem. Novinkou v Kittelově apatyce je Kitl Životabudič, medicínální sirup na povzbuzení. Vyrábí se z hroznové šťávy a 5 posilujících bylinek. Neobsahuje alkohol, zato obsahuje hodně hroznového cukru a přírodní kofein z bylinek. Může se pít ředěný s minerálkou nebo s čajem, po ránu nebo ve chvílích únavy. Domů můžete jako dárek přivést medicínální víno Kitl Šláftruňk. Je vyrobené dle tajného předpisu z révého vína a sedmi léčivých bylinek. Šláftruňk vám pomůže k uklidnění a uvolnění, pije se v malých dávkách na dobrou noc. Je k dostání jako zlatý nebo rudý, oba druhy se od sebe liší především chutí. Zlatý Kitl Šláftruňk je sladší a voňavější, zatímco Rudý Šláftruňk je sušší.

Seznam obchodů s Kitl Šláftruňkem a další informace naleznete na www.kitl.cz. Distribuci v regionu Krkonoš zajišťuje velkoobchod vínem Victoria Wine, obchod@victoriawine.cz nebo 608 473 532, k dostání je i v infocentrech Veselý výlet.

**RODINNÁ FARMA MEJSNAR JE DRŽITELEM ZNAČKY
KRKONOŠE ORIGINÁLNÍ PRODUKT**

Mejsnarovi hospodaří v Kunčicích nad Labem. Po roce 1989 si rodina vzala zpět od kračujících JZD dvě krávy a několik hektarů půdy a začala hospodařit na podkrkonošských pastvinách jako jejich předkové. Nyní se starají v rekonstruovaném kravině s moderní dojírnou o šedesát dojníc a obhospodařují dvě stě hektarů půdy. V čem spočívá tajemství jejich úspěchu? Mléko je zpracováváno ve farní mlékárně. Sortiment výrobků se skládá z pasterovaného mléka, kefíru, čerstvého smetanového syra čtyř různých příchutí a tvarohu. To není ale všechno. Mejsnarovi Vám své výrobky dovezou až domů, jen musíte bydlet v okruhu do pětadvaceti kilometrů od Kunčic. Jinak se pro mléko ve vratných skleněných lahvích a hlavně skvělé syry můžete stavět přímo na farmě. Zemědělství Mejsnarovi nechápou pouze jako výrobu potravin, ale jako životní styl lidí, kteří pracují s přírodou. Při každodenní práci se snaží pochopit její zákonitosti, aby ji svojí činností nepoškozovali. Naopak, cílem je zachovat krajinu, ve které společně žijeme, kulturní, čistou a krásnou. **Alois Mejsnar, Kunčice nad Labem čp. 54, PSČ 543 71, tel: 499 431 192, 737 551 418 aloismejsnar@tiscali.cz.**

PRÁDELNA MLADÉ BUKY

Prádelna v Mladých Bukách je největší prádelnou na Trutnovsku a pere i pro nejvýše položené boudy v celých Krkonoších. V prádelně vyperou veškeré prádlo v plné sezóně do 14 dnů. Přímo v prádelně se dohodnete na konkrétním termínu vyprání, ceně, míře naškrobení, navonění a popřípadě vybělení ložního prádla. Prádelna vám zajistí i dopravu prádla.

Prádelna, Mladé Buky, PSČ 542 23, majitel Petr Lukáček, tel. 499 871 120, otevřeno je od pondělí do pátku v době od 6 do 14, v plné sezóně až do 16 hodin.

DOBRÉ VÍNO

- klidné posezení u vína, čaje nebo kávy
- stáčená moravská vína z vinařství **Valerián** ze Šardic a z vinařství **Židek** z Popic
- lahvové vína z Moravy, z Čech i ze světa

VINOTÉKA NADE DNEM

**HORNÍ MARŠOV, Třída Josefa II. čp. 83
Otevřeno: út - čt 11-20, pá - so 11-22 hodin**

STAVEBNÍ & INŽENÝRSKÁ FIRMA KLIMEŠ

HORNÍ MARŠOV 65, PSČ 542 26, TEL. 499 874 296, 603 218 346

Navrhujeme a provádíme dřevěné stavby klasickou technologií
 Spolupracujeme s předními architekty na moderních stavbách
 Děláme rekonstrukce tradičních chalup
 Rádi používáme přírodní materiály: kámen, dřevo, hlinu, přírodní barvy

STAVBY A EKOLOGIE

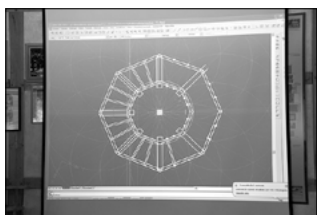
Snažíme se používat materiály, které nejsou energeticky náročné na výrobu a materiály z obnovitelných zdrojů. Nejčastěji se jedná o kámen skládaný na sucho a dřevo z místních lesů, cihly a omítku z nepálené hlíny, zvukové a tepelné izolace z korku nebo starého papíru, barvy z přírodních olejů, jejichž zbytky můžete vylít třeba na kompost. Takové materiály jsou nejen ekologické, ale bývají i příjemné a architektonicky zajímavé. Při navrhování více a více dbáme o nízkou energetickou náročnost staveb. Naším snem je postavit dům, který nebude vyžadovat žádné přípojky a bude téměř energeticky soběstačný. Ostatně tak, jako staré horské chalupy.

Muzeum Vápenka, Horní Albeřice, spolupráce Petr Růžička, 2008

www.klimesmarsov.cz

e-mail: stavby@klimesmarsov.cz

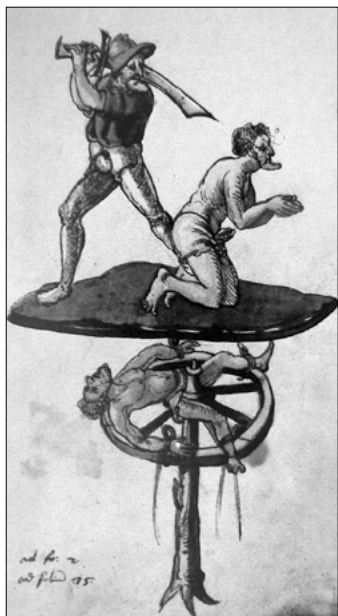

VESELÝ VÝLET®

ochranná známka

Sezónní noviny Veselý výlet, Temný Důl čp. 46, 542 26 Horní Maršov, tel. 499 874 298, fax 499 874 221, e-mail: info@veselyvylet.cz, www.veselyvylet.cz, vydavatel/redaktor: Miloslav a Pavel Klimešovi, jazyková úprava: Věra Pokorná, Jarmila Klimešová, grafická úprava: Květa Krhánková, ilustrace: Květa Krhánková, Zdeněk Petíra, Stanislav Špelda, fotografie: Vladimír Doleček, Miloslav Klimeš, Pavel Klimeš, Wenzel Lahmer, Wenzel Pfohl, Josef Vejnar a archiv vydavatelů, sazba: Tisk OFSET a.s. Úpice, tel. 499 881 171, tisk: Garamon s. r. o. Hradec Králové, tel. 495 217 101, překlad do němčiny: Hans-J. Warsaw, překlad do polštiny: Andrzej Magala, uzávěrka: 1. 12. 2008, náklad: 55.000 kusů, z toho 27.000 kusů v české, 22.000 v německé a 6.000 v polské verzi. Máte-li zájem o zaslání vydání Veselého výletu (příště 32/léto 2009) poštou, pošlete spolu s adresou 40 Kč, jste-li z České republiky nebo 190 Kč, jste-li v cizině nebo si noviny objednejte osobně v informačním centru Veselý výlet v Temném Dole nebo v Peci pod Sněžkou.

Veškerá autorská práva vyhrazena!

Z HISTORIE SOUDNICTVÍ NA ŽACLÉŘSKU

Každý místopisný název má svůj původ, někdy vysvětlitelný, jindy tajemný až strašidelný. Jedno takové místo - vršek, obestřený strašidelnými příběhy, se nachází nedaleko žacléřského náměstí za sídlištěm Na Pilíři. Návrší nabízí pohledy k porcelánce firmy Keramtech a budově základní školy s krkonošskými hřebeny v pozadí. V opačném východním směru je výhled na porfyrový lom zahlobený do Špičáku, výrazného vrcholu Vraních hor. Nevinně vyhlížející vyvýšenina s božími muky z roku 1832 vypadá obyčejně. O opaku svědčí historické pojmenování Na popravišti. Tady v dávných dobách mistr ostrého meče vykonával své řemeslo, tady trestal a popravoval.

Žacléř sídlem loupežníků

V malebném městě Žacléři měli už v 15. století sídlo banditi, kteří přepadávali kupecké karavany putující po obchodní stezce do slezské Vratislavi. O sto let později neblaze proslul obávaný lupič Gorge Sandtman, který s kumpány dlouhých pět let pod Rýchorským hřbetem naháněl lidem strach, loupil a okrádal obchodníky. Tak najdeme v Hüttelově kronice například zápis, jak 1. září 1583 vyloupil a rozbil v pravé poledne mezi Olešnicí a Libčí kupecké vozy a vratislavským kupcům pobral mnoho koření a sametu. Až 19. srpna následného roku se podařilo lapit některé z jeho druhů a Christof Stange prozradil místo úkrytu svého pána. Obávaného loupežníka zabila střela hajného Augustina Geiszlera v lese mezi Slavětínem a Markoušovicemi. Za přesnou mušku získal finanční odměnu. Sandtmanovo tělo po převezení do Žacléře kat Na popravišti rozsekal a „upálil na hranici ze šesti sáhů dřeva“. Ještě před tím u loupežníka našel čarodějně pomůcky jako zrcátko, dětské srdíčko, různé byliny a paličské listy. Třináct chycených banditů včetně zrádce Stanga podstoupilo na stejném místě lámání kolem.

Soudní budovy

Město získalo hrdelní soudní pravomoc zřejmě hned po skončení husitských válek. Jména popravčích zůstávají neznámá, kat přicházel nejspíš z nedalekého Trutnova. Soudní líčení probíhala ve staré radnici na náměstí v domě čp. 116, kam dnes můžete zavítat na léčebnou kúru v solné jeskyni. Už v roce 1774 se soudní dvůr přestěhoval do domu čp. 10, brzy po revolučním roce 1848 sem byl umístěn okresní soud a okresní úřad. O půlstoletí později shledali úředníci historický dům čp. 10 nevyhovujícím a nedostatečně reprezentativním. Město podalo návrh na postavení moderní soudní budovy spojené s daňovým úřadem, což c. k. Okresní hejtmanství v Trutnově vyslyšelo a 9. prosince 1912 schválilo projekt výstavby nové úřední budovy. Bylo rozhodnuto, že stavba vyroste na místě tehdejší radnice a soudu čp. 10. Zároveň od majitelky Anny Peterkové město vykoupilo sousední dům čp. 11 včetně stáji a kůlny. Ožehavý problém, kam dočasně přestěhovat úředníky okresního soudu, pomohla vyřešit nabídka majitele zámku a budovy lesní správy Hanse Georga von Kramsty. Starosta Franz Baudisch se obrátil s prozíravou žádostí na Ministerstvo pro veřejné práce ve Vídni a požádal o svolení zadat práce spojené s výstavbou budovy okresního soudu místním řemeslníkům a žacléřskému staviteli. Ctěné úředníky ubezpečil o pracovitosti, velké výkonnosti a kvalitní práci zdejších lidí. Jeho žádost byla vyslyšena a v letech 1912 - 1914 pod rukama zručných mužů a pod dozorem stavbyvedoucího c. k. vrchního inženýra Wenzela Lesla vyrosla nová budova okresního soudu čp. 10 a přilehlé věznice čp. 11. Stavební práce řídil žacléřský stavitel a autor projektu Ernst Günter. Výstavba se také kvůli vypuknutí první světové války protahovala, tempo se zvýšilo teprve po četných výzvách starosty města. Konečně se 14. září 1914 soudci a úředníci okresního soudu mohli nastěhovat do nových prostor. V přízemí se usadil c. k. poštovní a telegrafní úřad. Dokončená nová dominanta žacléřského náměstí je nyní chráněnou kulturní památkou. Okresní soud tu pracoval až do zrušení soudních okresů v roce 1949. Přízemí domu slouží nepřetržitě poštovnímu úřadu a celé první podlaží od roku 1999 Městskému muzeu Žacléř. Tak v místě někdejší soudní síně, knihovny a soudních kanceláří i bytu soudce najdete trvalou expozici z historie Žacléřska a pořádají se tu autorské výstavy. Při návštěvě do konce ledna 2009 se seznámíte se životem katů, s rozsudky žacléřského soudu nad provinilci, poznáte významné soudní osobnosti a uvidíte mučicí nástroje používané při utrpných výsledcích. Už jen jejich názvy

španělská bota, cejchovací železo, kleště na jazyk či nůž na řezání kůže nahánějí hrůzu. K některým se dochovaly podrobné návody k použití.

Městský soud v Žacléři neřešil jen závažné případy, jak vyplývá z vystavené knihy Soudního protokolu města Žacléře z let 1707 - 1766, jinak uloženého v Okresním archivu v Trutnově.

„Christian Walter žaluje Samuela Bocka kvůli zlomení prstu při opičce rvačce a požaduje odškodnění. Dne 16. ledna roku 1709 poté co u Fridricha Grundmana Christian Walter popil něco kořalky, potkal Samuela Bocka, který byl rovněž opilý, a vypravili se společně domů. Cestou se nepohodli a dostali se do potyčky, při které Bock Walterovi zlomil prst u palce „na dva kusy“. Dne 19. února 1709 byli oba předvoláni před městské právo. Samuel Bock měl Christianu Walterovi dát 45 krejcarů a rovněž zaplatit lazebníkovi za ošetření. Aby se nic podobného více nestalo, byla stanovena pokuta 6 zlatých, z níž dva díly měly připadnout vrchnosti a jeden zdejšímu právu. Stalo se ve městě Bernstadt (Žacléř) před rychtářem Christophem Johannem Tatschem a radním Stephanem Rudolphem dne 19. února 1709.“

„Tobias Anders vedl se svojí ženou po všechny časy zlý a neuspokojivý život, takže byl po dlouhý čas od ní odloučen a dopouštěl se rouhání, za což musel být na dlouhou dobu vsazen do žaláře. Tobias Anders byl předvolán před zdejší městský soud a kvůli svým odporným prohřeškům musel spolknout tři lžice kolomazu a prosit Boha o odpuštění. Slíbil dále začít vést lepší a Bohu přívětivý život, o čemž měl přesvědčit dva způsobité ručitele pod hrozbou ztráty domu a jmění. Jako ručitelé byli určeni Christoph Wüncckler, sedlák z Lampertic a Hans George Anders z Bernartic. Stalo se 7. ledna 1733 před Johannem Christophem Brethernem, městským rychtářem, Stephanem Rudolphem, městským přísežným a Antonem Grundmanem.“

Městské muzeum Žacléř a Turistické informační centrum, Rýchorské nám. 10, 542 01 Žacléř, tel. 499 739 225, www.zacler.cz, e-mail: muzeum@zacler.cz. Je otevřeno denně kromě pondělí od 10 do 16 hodin. Přijímáte pozvání na výstavu Historie soudnictví na Žacléřsku, která potrvá do 31. ledna. Poznávání historie očima dětí připomene výstava Krkonoše vnitřní a vnější s porovnáním dobových a současných fotografií pořízených ze stejného místa. Bude otevřena od 6. února do 31. března 2009. www.zacler.cz

STOTŘICETILETÁ PORCELÁNKA

V Krkonoších se dařilo déle než jedno století průmyslové výrobě. Průmyslníky se stali především místní lidé, kteří využívali přírodní zdroje energie, suroviny a levnou práci horalů. Vedle čtrnácti krkonošských textilních továren, dvanácti papíren, nejméně jedenácti brusíren dřeva a tří větších skláren se na české straně hor prosadila ještě porcelánka v Žacléři. Čtyřicetiletá správa socialistického státu a mnohde zpackaná následná privatizace přinesla téměř úplný zánik průmyslové výroby v Krkonoších. Zbyly jen tři textilky, papírna, sklárna a dobře prosperující výroba průmyslové keramiky v Žacléři. Zakladatelé výroby porcelánu v Krkonoších Pohlové provozovali čtyři továrny v podhůří severní strany hor, ale neúspěšnější zůstala žacléřská porcelánka založená v roce 1878. Klasický sortiment zpočátku představoval čalounické knoflíky, dýmky, uzávěry lahví, kroužky či štrápce k záclonám. Zásadní rozvoj přišel v roce 1902, kdy továrnu převzal nejmladší syn zakladatele firmy Theodor Pohl. Zavedl levnější technologii odlévání poufových sošek svatých, zvířecích figurek, sanitárního porcelánu a především výrobu elektrotechnického porcelánu. Vedle izolačních dílů jako třeba různých druhů pojistek, chráničů, objímek a rozdělovačů se v roce 1921 rozjela výroba vysokonapěťových izolátorů. K elektrifikaci republiky porcelánka přispívala i v dalších letech, po válce už jako státní podnik. V roce 1964 zavedená výroba slévárenské a později topné keramiky je dnes nosným programem továrny. Základem úspěchu v době volného trhu byla vydařená privatizace místním vedením v roce 1994 přeměnou státního podniku na společnost Keramtech.

V září jsme byli svědky výjimečného setkání. Ředitel společnosti Keramtech a přední světový odborník na slévárenskou keramiku Přemysl Lev provedl celým provozem porcelánky vnuka zakladatele hlavní výroby Theodora Pohla, toho jména třetího. Společně s vedoucí provozu Drahoslavou Polákovou váženému hostu i jeho manželce Marge ukázali automatické linky vlastní konstrukce, které zajišťují výrobu keramických filtrů pro liti ocelových, hliníkových a litinových dílů především automobilového průmyslu. Finální vypalování s elektronicky řízenou teplotou ohřevu i ochlazování probíhá ve dvou moderních plynových tunelových a třech komorových pecích. Ekologicky čistý provoz už nepotřebuje místní černé uhlí a jily se pro žáruvzdornou hmotu dovážejí po železnici ze Západních Čech. V Žacléři a v okolí porcelánka čerpá nejdůležitější zdroj, totiž kvalifikované a zkušené pracovníky. Těch je nyní sto osmdesát. Z klasického technického porcelánu hosté viděli třeba automatizovanou výrobu objímek pro lampičky do trouby dodávané prostřednictvím montážních firem většině světových výrobců sporáků. Požadovaná přesnost u takového dílu, stejně jako u mnoha dalších ze současných tří stovek výrobků, je v setinách milimetru. Spolupráce s vědeckými pracovišti, inovace, automatizace a zvyšování produktivity pomohly výrazně exportní firmě překonat snížení cen výrobků způsobené čtvrtinovým propadem světových měn vůči české koruně. Nekalou čínskou konkurenci eliminují kvalitou, rychlostí dodávek a technologickou vyspělostí. Výrobek odlitý přes sito ze Žacléře jde rychleji, snadněji a tím levněji opracovat. Proto je Keramtech druhým největším výrobcem keramických sit na světě. Ředitel Přemysl Lev předvedl také chloubu posledních let, moderní výměníky tepla, pomoci kterých továrna jako jediná keramická firma v republice využívá odpadní teplo od hlavních pecí. Už před dvěma roky zrušila nepotřebnou plynovou kotelnu. Theodor Pohl, evidentně potěšený prosperujícím podnikem, ocenil, jak se rozvinulo dílo započaté jeho předky. Stejně

Theodor Pohl III. s plastikou Emila Schwanterera na výstavě v žacléřském muzeu.

jako Pohlové spolupracovali s akademickým sochařem Emilem Schwanterem, vytváří Keramtech zázemí pro současné výtvarníky. Například vyhlášený trutnovský keramik Milan Kout prošel stejně jako Schwanter několikaletou praxí v modelárně porcelánky. Jeho tvorba, několikrát oceněná například na výstavách v Japonsku, nese jasné stopy žacléřského původu. „Děrovanou“ keramiku můžete vidět v autorské galerii Milana Kouta na trutnovském náměstí. Nejen všichni jmenovaní se 5. září 2008 sešli na zahájení výstavy u příležitosti 130. výročí založení žacléřské porcelánky a měli k minulému a současnému provozu opravdu co říci. Jako patrioti Krkonoš přejeme továrně s nepřetržitým stotřicetiletým provozem úspěch i v těžké době celosvětové finanční krize.

SOLNÁ JESKYNĚ

Společnost Keramtech zavedla zajímavou službu pro domácí i návštěvníky Žacléře. V klenutém sklepě historického domu čp. 116 na náměstí, kde jak jsme se dozvěděli v předchozím povídání bývala v 18. století původní radnice a městský soud, vytvořila umělou solnou jeskyni. Hlavní místnost je obložená velkými kvádry kamenné soli dovezenými z polských solných dolů v Kladově. Přimíchané kusy soli z Pákistánu mají jiné chemické složení, stejně jako vrstva krystalů mořské soli z Mrtvého a Černého moře pokrývající podlahu. Řízenou vlhkostí a teplotou se do prostoru uvolňují částice jódu, magnézia, selenu, bromu a vápníku. Vzniklé mikroklima napomáhá k léčení zánětů cest dýchacích, alergií, srdečních chorob, zápalu plic, ale i neuróz, stresu a přepracovanosti. Děti si v jeskyni hrají s hračkami jako na solném pískovišti. Doporučená je frekvence pěti návštěv po padesáti minutách v kratším období. Součástí provozovny je i malý salónek pro posezení s občerstvením. Provoz je denně od 10 do 20 hodin, otevření samotné jeskyně probíhá vždy v celou hodinu. Rezervaci můžete provést na telefonu 731 495 391 nebo e-mailem solnajeskyne@keramtech.cz.

Právě dokončená horní stanice sáňkařského výtahu, 1913

Sáňkařská dráha od Černé boudy procházela na Zvonkové cestě brankou jelení obory czernin-morzinského panství, foto ze sbírky autora

Metanou před Kolonádou na lázeňském náměstí zachytil skleněný diapožitiv ze sbírky muzea v Jilemnici

Zima v Janských Lázních to není a nikdy nebylo jen lyžování, jak by se mohlo zdát na první pohled podle současného pětihvězdičkového Ski areálu Černá hora. Před zavedením lyží do Krkonoš koncem 19. století se pěstovala sotva pěší turistika a jako jediný sportovní dopravní prostředek sloužily místním horalům všestranně použitelné saně rohačky. Dávni předkové mnoha obyvatel východních Krkonoš, alpských dřevařů si je spolu s krosnami a sněžnicemi přinesli ze své domoviny, Štýrska, Tyrolska a Korutan. Brzy je začali užívat vedle stahování dřeva i k ležní přepravě sena a se silicím rozvojem cestovního ruchu stále častěji také k dopravě zimních hostů. Oficiální lázeňská sezóna trvala sice jen od 1. června do 20. srpna, ale horské boudy, přestavěné na celoročně obyvatelné penziony, lákaly stále početnější obdivovatele zimních krás. Z bujaré zábavy omladiny se stal vítaný přívýdělek horáků v zimních měsících. Rohačky řídil zkušený horal a na balíku slámy, později už v pohodlně upraveném sedadle, si užívali adrenalin solventní návštěvníci. Do kopce tahali několik saní za sebou koně. Upravené sáňkařské dráhy rostly jako houby po dešti a v době před I. světovou válkou se do centra městečka sjíždělo téměř od každé významnější výše položené boudy. Majitel Černé boudy Robert Bönsch vybudoval v roce 1908 sjezdovou dráhu jak do Janských Lázní tak do Javořího dolu. V trase současné sáňkařské dráhy po Zvonkové cestě šlapal těch 3,5 km ke startu u Zineckerovy boudy vítěz závodu z 11. března 1900, janskolázeňský borec Winkler jednu a půl hodiny. Dole byl za 4 minuty a 38 vteřin. Vyhledávané sanice vedly i od Hoffmannových Bud, od dnešní Ludvikovy boudy tehdejšího majitele Erlebacha, ze Zlaté vyhlídky i Hladíkovy výšiny. „Otec sáňkování“ učitel Kajetán Bayer uspořádal první opravdové závody na nichž se měřil čas a dávaly odměny v cíli právě v zimě na přelomu let 1899 a 1900. Berthold Lessenthin závodům v knize Krkonoše v zimě dokonce přiřkl prvenství na sever od Dunaje. To už se mezi rohačkami mihaly i lehké sportovní sánky s jednoduše zahnutými sanicemi, uzpůsobené k vynášení do kopce pohodlně na zádech jako krosna nebo batoh. Jen pozdější výrobky místního všeučelce Johanna Pohla z Mariánské výšiny měly prodloužené sanice spojené do typického ozdobného nosu. Výbornými typy saní zásobovala místní sportovce i firma Fröhnel a Feist z nedaleké Svobody nad Úpou. Její následovníci Weinelt a Bönsch dokonce přišli v sezoně 1930 – 1931 s převratnou novinkou, sáňkovou říditelnou lyží „Sensat“, jakousi sněžnou koloběžkou či skromnější variantou prvních celodřevěných skibobů. Také opravdové boby měly v obci zastoupení. Osádka závodního čtyřsedadlového bobu, zaparkovaného v bývalých stájích vedle dnešní tělocvičny, vyjížděla i na vyhlášené závody do Sklářské Poruby. Malé boby vlastnili i mnozí soukromníci, jako třeba baron de Liser z Faltisovy vily čp. 50 nebo pan Petratschek z hotelu Evropa čp. 72. Velké oživení sáňkařského sportu přinesl v roce 1913 tisíc metrů dlouhý elektrický vlek vedoucí od pošty až ke Zvonické. Vybudování zajistil spolek zimních sportů „Úpské údolí“ založený 6. prosince 1904. Kromě státních dotací i s výraznou finanční podporou továrníka Ignaze Dixe z Temného Dolu a hoteliéra Josefa Schiera z Janských Lázní. Po třech letech provozu muselo být měděné lano odevzdáno nenasycenému válečnému průmyslu. Vlek byl zásluhou ing. Halvy z poříčské elektrárny modernizován a znovu spuštěn v roce 1919. Zanikl s upadajícím zájmem o sáňkování, které zcela vytlačily lyže. Hlavně však kvůli výstavbě nové silnice z Maršova na Hoffmannovy Boudy v roce 1920, která jej křížovala a následnému spuštění lanovky v roce 1928. Na početných kurtech pro odbíjenou i tenis se prý na přírodním ledu také bruslilo a dokonce hrál hokej. Několik sezon se před Kolonádou scházeli hráči při exotické metaně, předchůdkyni stále oblíbenějšího halového sportu curlingu.

Na české straně Krkonoš jsou dvě oficiální sáňkařské dráhy, v Janských Lázních měří tři a půl kilometru s převýšením 560 metrů. Saně si půjčíte dole u lanovky, vyvezete se nahoru jedinou osmikabinou v Česku a pojedete po pravidelně upravované dráze, která kopíruje trasu založenou po sáňkaře přesně před sto lety. Po prudkém začátku dvakrát protnete sjezdovku, od Zineckerovy boudy následuje mírnější úsek. Zato po Zvonkové cestě nad hlubokým údolím Klausového dolu to jede parádně. Ostrá zatáčka nad roklí je opatřena vysokou sítí, proto je trasa v celé délce bezpečná. Sáňkařská cesta není osvětlená, proto si na večerní jízdu vezměte lampu na čelo.

Na konci 19. století jezdily na hřebenech hor skoro čtyři tisíce turistických rohaček, litografie z roku 1890.

Před rokem 1900 vystoupilo na Sněžku za celou zimu vždy jen okolo stovky hostů, Česká bouda 1920.

Svatodušní svátky 22. května 1902 na Luční boudě.

Masopust na saních u kostela ve Špindlerově Mlýně.

Hokejový zápas Sparty Praha na zimním stadionu ve Špindlerově Mlýně v roce 1933.

Vysokou návštěvnost hor přineslo lyžování, třeba na oblíbené Muldě v Peci pod Sněžkou.

Telefonování: Tel. čísla pevných linek východních a středních Krkonoš začínají trojčíslím 499 (ze zahraničí 00420 499). Informace o telefonních číslech 1180.

Panoramatická kamera: denně na ČT2 7.50-8.30 (zima) Harrachov, Paseky nad Jizerou, Rokytnice nad Jizerou, Benecko, Vítkovice, Mísečky, Svätý Petr, Černý Důl, Černá Hora, Pec pod Sněžkou, Velká Úpa, Malá Úpa, Žacléř a Mladé Buky. Aktuální pohled na oblast Sněžky je na www.humlak.cz (webcam).

Horská služba: celoročně je stálá pohotovost ve Špindlerově Mlýně tel. 499 433 239 (602 448 338). V zimě v Peci pod Sněžkou 499 896 233 je služebna v provozu denně od 7.00 do 22.00 (po této době 602 448 444). Další zimní služebny jsou v Janských Lázních 499 895 151 (606 157 936), v Malé Úpě na Pomezích Boudách 499 891 233 (606 157 935), Strážné 499 434 177 (606 157 934), Harrachov 481 529 449, 602 448 334, Rokytnice nad Jizerou 481 523 781, (606 157 932), Luční bouda v zimě 739 205 391.

INFORMAČNÍ CENTRUM VESELÝ VÝLET GALERIE - SMĚNÁRNA

v Temném Dole v Horním Maršově, tel.: 499 874 298
v Peci pod Sněžkou, tel.: 499 736 130, fax: 499 874 221

e-mail: info@veselyvylet.cz

www.veselyvylet.cz

denně 8.30 - 18.00

Informační centra Krkonoše - 2009 - IC Flora Benecko, PSČ 512 37, tel. 481 582 606, info-flora@benecko.com, www.benecko.com; TIC Černý Důl, PSČ 543 44, tel. 499 429 618, infocentrum@cernydul.cz, www.cernydul.cz; TIC Harrachov, PSČ 512 46, tel. 481 529 600, tic@harrachtour.cz, www.harrachtour.cz; CA Harrachtour Harrachov, PSČ 512 46, tel. 481 529 401, info@harrachtour.cz, www.harrachtour.cz; IC Veselý výlet Horní Maršov, PSČ 542 26, Temný Důl 46, tel. 499 874 298, info@veselyvylet.cz, www.veselyvylet.cz; IC Hostinné, PSČ 543 71, Náměstí 70, tel. 499 404 746, infocentrum@muhostinne.cz, www.infocentrum.muhostinne.info; IC Janské Lázně, PSČ 542 25, tel. 499 875 186, info@megaplus.cz, www.janskelazne.cz; IC Jilemnice, PSČ 514 01, Masarykovo nám. 140, tel. 481 541 008, info@jilemnice.cz, www.mestojilemnice.cz; IC Lánov, PSČ 543 41 Prostřední Lánov 39, tel. 499 432 083, infocentrum@lanov.cz, www.lanov.cz; IC Malá Úpa, PSČ 542 27, tel. 499 891 112, info@malaupa.cz, www.info.malaupa.cz; MIC Veselý výlet Pec pod Sněžkou, PSČ 542 21, tel. 499 736 130, info@veselyvylet.cz, www.veselyvylet.cz; IC Turista Pec pod Sněžkou, PSČ 542 21, tel. 499 736 280, turista@turistapec.cz, www.turista@turistapec.cz; IC Roky Rokytnice nad Jizerou, PSČ 512 44, Dolní 145, tel. 481 522 084, roky@seznam.cz, www.rokytnice-info.cz; TIC Svoboda nad Úpou, PSČ 542 24, nám. Svornosti 524, tel. 499 871 167, ets@tiscali.cz, www.svobodanadupou.eu; TIC Špindlerův Mlýn, PSČ 543 51, Svatopetrská 173, tel. 499 523 656, info@spindlmu.info, www.spindlmu.info; TIC Trutnov, PSČ 541 01 Trutnov, Krakonošovo nám. 72, tel. 499 818 245, vesely@trutnov.cz, www.trutnov.cz; RTIC Vrchlabí, PSČ 543 01 Vrchlabí, Krkonošská 8, tel. 499 405 744, info@krkonose.eu, www.krkonoše.eu; TIC Žacléř, PSČ 542 01 Žacléř, Rýchorské nám. 10, tel. 499 739 225, muzeum@zacler.cz, www.zacler.cz.

Zdravotnictví: rychlá záchranná služba Trutnov a Vrchlabí tel. 155, záchranná služba 499 735 921, pro východní Krkonoše je pohotovostní služba v Trutnově 499 840 100, Nemocnice Trutnov 499 866 111, Pec pod Sněžkou lékař 499 329 340, chirurgie 499 329 346, zubní lékař 603 413 113, Horní Maršov 499 874 144, zubní lékař 499 874 166, dětské oddělení 499 874 143, Janské Lázně 499 875 116, Svoboda nad Úpou 499 871 140, dětské oddělení 499 871 287, Špindlerův Mlýn 499 433 344, chirurgie 499 523 864, lékárna je v Horním Maršově otevřena po-pá 8.00-12.30, 14.00-17.00, 499 874 121, ve Svobodě nad Úpou 499 871 264, ve Špindlerově Mlýně 499 433 335, pohotovostní služba Vrchlabí (i pro Šp. Mlýn) 499 421 155.

Policie: stálá pohotovost Trutnov a Vrchlabí tel. 158, dopravní nehody 974 539 251, služba Pec pod Sněžkou 499 736 233, Svoboda nad Úpou 499 871 333, Špindlerův Mlýn 499 433 333, městská policie Janské Lázně 603 345 538, městská Špindlerův Mlýn 499 433 354, 606 484 805, Žacléř 499 876 135.

Hasiči: stálá služba Trutnov 150, 499 848 411.

Městské a obecní úřady: Horní Maršov 499 874 156, Janské Lázně 499 875 101, Pec pod Sněžkou 499 896 215, Malá Úpa 499 891 157, Svoboda nad Úpou 499 871 105, Žacléř 499 878 510, Špindlerův Mlýn 499 433 226, úřední hodiny jsou vždy v pondělí a ve středu 8.00-12.00, 12.30-17.00.

Meteorologická stanice v Peci pod Sněžkou 499 736 303.

Lesní hospodářství Vrchlabí ústředí 499 456 111, lesní správy: Horní Maršov 499 874 161, Pec pod Sněžkou 499 896 214, Svoboda nad Úpou 499 871 159, Špindlerův Mlýn 499 433 282.

Správa Krkonošského národního parku: středisko Pec pod Sněžkou 499 896 213, denně 8.30-12.00, 12.30-17.00, Harrachov 481 529 188 denně 8.30-12.00, 12.30-17.00, Špindlerův Mlýn 499 433 228, denně 8.00-12.00, 12.30-17.00, Horní Rokytnice nad Jizerou 481 523 694 po-pá 9.00-12.00, 13.00-16.00, Krkonošské muzeum Vrchlabí denně mimo pondělí 8.00-17.00 499 456 111. Muzeum v Obřím dole v Peci pod Sněžkou 499 736 311, denně 9.00-12.00, 13.00-16.30, Rýchorská bouda 499 895 107.

Bohoslužby: Horní Maršov sobota 16.30, Svoboda nad Úpou neděle 11.00, Janské Lázně neděle 9.30, Velká Úpa sobota 15.00, Mladé Buky neděle 11.00, Žacléř neděle 8.30, Špindlerův Mlýn neděle 10.00. Církev Československá husitská - Trutnov - Úpická 146, neděle 10.15., Janské Lázně - Betlém 1. neděle v měsíci 13.30, Farní sbor Českobratrské církve evangelické, Trutnov - Úpická 163, neděle 10.00, Janské Lázně Sola Fide 8.30, Shromáždění sborů svědků Jehovových v sále království v Trutnově, Bojiště 103. Týdenní shromáždění: Každé úterý (18.45) a čtvrtek (19.00). Veřejné přednášky každou neděli od 9.30 do 11.30 a od 16.30 do 18.30.

Autoopravna a pneuservis: Svoboda nad Úpou - Hlávka 499 871 153, denně 7.00-12.00, 13.00-17.00, Mladé Buky - Štágl 499 773 263, pneuservis - 499 773 263, Autoklub Bohemia Assistance nonstop 1240, Žlutý anděl 1230.

Benzinové pumpy jsou ve Svobodě nad Úpou otevřeny denně od 6.00 do 20.00 hodin (Benzína, 499 871 128) a 6.00 - 21.00 (Lucraco Oil, 499 871 188), v Peci pod Sněžkou 6.00 - 22.00 (499 522 120), ve Špindlerově Mlýně denně 7.00-17.00 (neděle od 8.00, 499 433 295). Čerpadla s nepřetržitým provozem jsou v Trutnově a ve Vrchlabí.

Hraniční přechody: Od 21. prosince 2007 zrušeny kontroly na hranicích. Přezjezd hranice Pomezí Boudy - Przelęcz Okraj omezen pro vozidla do 3,5 tuny, Harrachov - Jakuszyce, Královec - Lubawka bez omezení.

Autobusy: předprodej místenek (pouze z výchozí stanice) a informace Osnado v Peci pod Sněžkou 499 736 380, denně 8.00 - 12.00, 12.30 - 15.00 hodin, ve Špindlerově Mlýně 499 433 263, pondělí - pátek 8.00 - 16.00, v sezóně i v sobotu, popř. v neděli 8.00 - 13.00, Trutnov 499 811 286.

Lanové dráhy: Na Sněžku (Pec p. Sn., 499 895 137) denně v každou celou hodinu 8-18 hodin, v úseku Růžová hora - vrchol Sněžky podle počasí. Na Hnědý Vrch (Pec p. Sn. 499 736 375) denně 9.00-16.00, od 1. do 28. 10. jen pátek až neděle. Portášky (Velká Úpa, tel. 499 736 347 denně 8.30 - 17.00, od 15. 2. do 17.30. Černá hora (Janské Lázně, 499 875 152) denně v 7.30 a potom každou celou hodinu 8-18 hodin, Na Pláň (Šp. Mlýn - Sv. Petr, 499 497 215) a Medvědin (Šp. Mlýn, 499 433 384) denně 8.30 - 16.00 a v 18.00, Žalý so+ne 9.00 - 17.00 (Vrchlabí, 499 423 582), Lysá hora (Rokytnice, jen v zimě, 481 523 833), Čertova hora (Harrachov, 481 528 151).

Pro noviny Veselý výlet, stavebně historický průzkum
a expozice z historie Krkonoš

KOUPÍME

dobové fotografie, pohlednice, mapy, průvodce, knihy, průkazy,
písemnosti a předměty se vztahem ke Krkonošům.

Veselý výlet, Temný Důl 46, 542 26 Horní Maršov
tel. fax: 499 874 221